

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ЩыкIагъэхэр дагъэззыжьиныху ариIуагъ

Терроризмэм пэшукIогъэнымкIэ комиссиену АР-м щызэхащэгъэм шкIогъум и 23-м зэхэсыгъо иIагъ. Ащ тхьамэтагъор щызэрихьагъ АР-м и Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий Ивановыр, федеральнэ инспектор шъхьалэу Лылуужу Адамэ, АР-м и Президент ыкIи министрэхэм я Кабинет я Администрации ипашэу Владислав Федоровыр.

Медицинэм епхыгъэ объектэу республикэм итхэр терроризмэм зэрэщыхумагъэхэм фэгъэхьыгъэу къэгущыIагъэх АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Натхьо Разыет, хэгъэгущыIагъэх АР-м и Министрэм игуадзэу Лъэхъэтыкъо Аскэр, УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэлорышIаплэ ипашэ игуадзэу

Игорь Дородоновыр. ПстэумкIи медицинэм епхыгъэ объект 209-у республикэм итым щыщэу 30-р стационарнэх. Ахэм махшом закышчымыштэным, терроризмэм щыхъумэгъэным фэшI шапхъэу агъэнэфагъэхэр ащэгъэцкIагъэх нахь мышIэми, щыкIэгъэнчъэхэу зэрэщымытхэр къэгущыIагъэхэм кыыхагъэ-

щыгъ. ГушыIэм пашэ, ошIэ-дэмышIэ Иоф кыыхъумэ, МЧС-м макъэ езыгъэIушт системэр ащ ипульт езымыпхыгъэхэр ахэтых. Пультым кыыгъэгъунэрэ чIыплэм кызырэримыубытхэрэр ары ащ ушъхьагъоу фэхьугъэр. Джащ фэдэу, объектищым яшагъухэр къэшIыхьагъэхэм е кызырэршIы-хьагъэм гъэцкIэгъэнымхэр ищыкIагъэх. Районэу ахэр зэрытхэм япашэхэм щыкIагъэхэр охътэ кIэКIым дагъэззыжьиныху республикэм ипашэ ариIуагъ.

Нэужым УФ-м оборонэмкIэ и Министерствэ и Мыекъопэ гарнизон иобъектхэр ыкIи Iэшэ зэфэшъхьафхэр зыщаIыгъэх чIыплэу республикэм итхэр терракт-

хэм зэрэщыхумагъэхэм тегущыIагъэх. Ащ фэгъэхьыгъэ докладхэр къашIыгъэх Лъэхъэтыкъо Аскэррэ Мыекъопэ гарнизоным иштаб ипашэу Сергей Стрижикозарэ. Терроризмэм пэшукIогъэнымкIэ комиссиену Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районмрэ ащызэхащэгъэхэм Иофэу ашIагъэм, тапэкIэ ашIэнэу агъэнэфагъэхэм къатегущыIагъэх ахэм япашэхэу Михаил Черниченкэмрэ Евгений Ковалевымрэ.

— Непэ зигугъу тшыгъэ лъэныкъомкIэ район администрациехэм япашэхэм Иофэу ашIэрэр макIэу пIон плэкIыштэп, — кыIуагъ ТхьакIушынэ Аслъан зытегущыIагъэхэр зэфихьысыжь-

хэзэ, — ау ар икъугъэу пIонышъ, укышчыуцунэу шытэп. Техническэ амалэу щымылэхэри къэжъугъотых, шьукIуачIэ кымыхьырымкIэ тэри тыхьыжъуделэзэ, щыкIагъэхэр дэгъэззыжьижъэнымхэ фае.

2011-рэ илъэсым комиссиену Иоф зэришIэшт планыр нэужым аштагъ. Джащ фэдэу, терракт къэжъуным ищынагъо шыIэ зы-хьукIэ оперативнэ Иофтхьабзэу зэшIуахьхэрэм шIуагъэу къатырэр зэрауплэгъэIуагъэм фэгъэхьыгъэ видеоматериалхэр зэхэсыгъом кыщцагъэлъэгъуагъэх.

ХЪУТ Нэфсэст.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Правительствэ телеграмм

Адыгэ Республикэм и Президентэу А. К. ТхьакIушынэм фэкIо

Лытэныгъэ зыфэшIырэ Аслъан Кытэ ыкъор!

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр гуфэбэныгъэ хэлэу кыпфэгущыIо гъэсэнэгъэмкIэ Урысые Академием ичлен-корреспондентэу узэрэхадзыгъэм фэшI.

Псауныгъэ пытэ, насып уиIэнэу, дунаир мамырэу, шIоу шыIэр кыбдэхъоу упсэунэу, цIыф лъэпкъыбэмэ ялIыкIохэр зыщыпсэухэрэ Адыгеир нахь зэтэгъэпсыхьагъэ хъуным пашэ тапэкIи гъэхъэгъэшхохэр пшIынху пфэ-лIаго.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу А. Г. ИВАНОВ

Президентым изэIукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Муратрэ АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровымрэ тыгъуасэ ИофшIэгъу зэлукIэгъу адыриIагъ. Бжыхъасэхэм япхьын республикэм зэрэщызэхащэгъэм ыкIи Iуамыхьыжьиныху губгъохэм къарынэгъэ лэжьиным ылъэныкъокIэ Иофхэр зэрэлъыкIотагъэм ахэр тегущыIагъэх.

Мы аужырэ илъэсхэм Адыгеим лэжьиным бэгъуагъэ кызырэхьыжьиныхэр Президентым кыыхигъэщызэ, непэрэ мафэхэм яхъулIэу бжыхъасэхэм япхьынкIэ Иофхэм язытэ, ащ епхыгъэу гумэкIыгъо горэхэр шыIэхэмэ къакIэупчIагъ.

— Унашъоу кытфэпшIыгъэм диштэу къэкIошт лэжьиным ипхьын епхыгъэ Иофыгъохэр зэшIотхыгъэх, — кыIуагъ Къумпыл Мурат. — Республикэм ит мэкъумэщ ыкIи фермер хьызмэтшIаплэхэм шкIогъу мазэм кыыхэфгъэ мэфэ ошIухэр кызыфагъэфедэхэзэ ялофшIэн зэхащэгъ. ШэпхъэшIухэм адиштэрэ техникакIэр зэралкIылым ишIуагъэкIэ планэу агъэнэфэ-

Бжыхъасэхэм япхьын республикэм щаухыгъ

хъуныр, ахэм игъом субсидиэхэр, кредитхэр алэкIэдгъэхьаныр мэхъанэшхо зиIэ лъэныкъохэм ащышых, — кыыхигъэщыгъ республикэм ипашэ. — АщкIэ кытфэфэрэр зэкIэ тэгъэцкIэ. ЗэкIэми анахь шъхьалэу кыыхэбгъэщын фаер непэ лэжьиным осэ дэгъу зэриIэр ары. Цыфхэм джыри нахь агу етыгъэу Иоф ашIэнымкIэ ащ амалышIухэр кыетых.

Юрий Петровым кызыриIуагъэмкIэ, бжыхъасэхэм япхьын республикэм зэрэщаухыгъэм дакIоу, гъэтхасэхэм ялухьыжьины (тыгъэгъазэр, натрыфыр, пынджыр) зэшIуахыгъэх. ГушыIэм пашэ, пындж гектар мини 4,1-м ехъоу Iуахыжьиныхэр ООО-у «Уахътэ» зыфиIорэм переработкэ ешIы. Пынджыр шэпхъэ инхэм зэрадиштэрэм ишIуагъэкIэ, Адыгеим имызакъоу, тикъэралыгъо инэмыкI субъектхэми ар ащэфынэу фаехэу закыфагъазэ.

Бжыхъасэхэм япхьын ылъэныкъокIэ мэкъумэщымкIэ Мини-

стерствэм зэшIуихыгъэм ТхьакIушынэ Аслъан осэшхо фишIыгъ. Кыхьащт илъэсым республикэм лэжьиным бэгъуагъэ кыыхьыжьиным пашэ дэгъу дэдэу Иоф зышIэгъэ пстэуми «тхьашъуегъэпсэу» къариIуагъ.

— ТичIыгъухэр зылэжьины зышIоигъохэу, тикъономикэ хэхьоньгъэхэр ышIынхэм фэбэнэрэ инвесторхэм сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу тафэхъун фае, — кыIуагъ Президентым. — Зы чIыгу Iахь нэмыIэми тымылэжъэу, шIуагъэ кыетымыгъэтэу щыдгъэлъы хьуштэп, анахъэу ар зыфэгъэхьыгъэр гъогу Iупэхэм алулэ чIыгъухэр арых.

Цыфхэм нахьыбэрэ агъэфедэрэ гъомылапхъэхэм ауасэ зыкъемыгъэлэтыгъэным пашэ зэшIохыгъэн фэе Иофыгъохэми къэзэрэугъоигъэхэр атегущыIагъэх. АщкIэ АР-м и Правительствэ анахъэу ыналэ зытыригъэтын фэе лъэныкъохэм Президентым ягугъу кышIыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЮБИЛЕЙ

«Тэ ильэси 115-рэ тыхъугъ!»

Тыгуасэ, шэклогум и 24-м, Лъэпкъ библиотекэм имэфэкI мафэ ащ шыхагъу-уныфыкIыгъ.

ТхылъеджэпIэ унэхшо гъэ-кIэрэклэгъэм мы сэнэхбатыр зишыIэныгъэ хъугъэ нэбгырабэ кышыцэрэуагъагъ. Еж библиотекэ шъхьалэм иколлектив имызакоу, республикэм ит библиотекэхэм кырыкIыгъэхэри, библиотечнэ Иофым иветеранхэри ащ шыагъэх.

Ильэси 115-рэ гъогур къэ-

зыкIугъэ библиотекэм джырэ уахътэм ипашэу Къат Саудэт шIуфэс псэлэ кIэкIыкIэ Иоф-тхьабзэр кызыIуихыгъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм культурэмкIэ, спортымкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи общественнэ организациехэм зэпхыныгъэхэр адырIэнымкIэ и Комитет ипашэ игуадзэу С. Г. Письмак, АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу Н. А. Васильевар, мы министерствэм иотдел ипашэу Шъхьэлэхъо Светланэ мэфэкIым хэлэжъагъэх.

Ильэси 115-рэ хъугъэу Иоф зышIэрэ библиотекэм имэхьанэ зынэсырэр, ипшъэрылъ дахэу сыдигъуи зэригъэцакIэрэр, зэрэзэшIуихырэр къэгущылагъэ пэпчъ клигъэтхыгъ.

Мы Иофыгъо иныр непэ зылэжъыхэрэм ыкIи ветеранхэу шIушIэгъабэ зиIэхэм шытхъу тхылъхэр, дипломхэр, ахъщэ шIухьафтынхэр аратыгъэх.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тыхыгъ.

Чернобыльскэ АЭС-м тхьамыкIагъо кызыщыхъугъэр ильэс 25-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъагъ

«Чернобыльцы Адыгеи: подвиг и память» зыфиIорэ тхылъэу бэмышIэу кыдэкIыгъэм иавторхэмрэ иредакторрэ зыхэлэжъэгъэхэ Иофтхьабзэ кьалэу Мыекъуапэ игупчэ библиотекэ шыкIуагъ. ЧАЭС-м кышыщыхъугъэ тхьамыкIагъом кытыгъэхэм ядэгъэзыжын хэлэжъагъэхэу, республикэ Парламентым идепутатэу, тхаклоу Евгений Саловыр, регион организациеу «Чернобылец» зыфиIорэм итхьаматэу Валерий Евдачковыр, геологэу Геннадий Варшанинын, сборникыр зэхэзыгъэуагъэу Светлана Саловар Мыекъуапэ игурыт еджапIэу N 11-м ия 9-рэ классхэм арысхэм мышщалукIагъэх.

Евгений Саловым Чернобыль кынышхоу щачэчыгъэр агу кыгъэкIыжыгъ, Адыгеимрэ Пшызэ шьолгыррэ ялыкIохэу а тхьамыкIагъом кызыдхыгъэхэм ядэгъэзыжын хэлэжъагъэхэм къаегущылагъ. Офицер-

хэу Валерий Евдачковымрэ Геннадий Варшанинымрэ ягукъэкIыжхэмкIэ кIэлэеджакIохэм адэгощагъэх. Адыгеим ичернобыльцэхэм яхьылIэгъэ фотофильмэу Светлана Саловар кыгъэхьазырыгъэр зэлукIэм хэлэжъагъэхэм къафагъэлъэгъуагъ. ЧАЭС-м кышыщыхъугъэ тхьамыкIагъом кызыдхыгъэхэм ядэгъэзыжын хэлэжъагъэхэм нэужым кIэлэеджакIохэмрэ библиотекэм иIофышIэхэмрэ яупчIэхэм джэуапхэр къаратыжыгъэх. ЗэлукIэм икIэхым Адыгеим ичернобыльцэхэм яхьылIэгъэ тхылъыр шIухьафтынэу кьэлэ библиотекэхэмрэ гурыт еджапIэхэм ябиблиотекэхэмрэ аратыгъ. Мы зэлукIэр Чернобыльскэ АЭС-м тхьамыкIагъор кызыщыхъугъэр 2011-рэ ильэсым ильэс 25-рэ зэрэхъурэм тегъэпсыхыгъэ Иофтхьабзэу шыт.

**Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
ипресс-кьулыкъу**

Я 3-рэ тхылъыр кыдэкIыгъ

Ильэс зэкIэлтыкIохэм шIэжым и Тхылъ Адыгэ Республикэм кышыдэкIы. Ащ епхыгъэ ИофшIэныр Адыгэ Республикэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет зэшIуехы. Тхылъым иредакторэу зэхэзыгъэуагъэр В. Дмитриковыр ары. Я 3-рэ тхылъэу «ТекIоныгъэр кыдэзыхыгъэхэр» зыфиIорэм дэхьэгъэ архив материалхэр В. Дмитриковым чанэу кызыриугъоигъэхэм ыкIи кыдэкIыным зэрэфигъэхьазырыгъэм афэшI Шытхъу тхылъ Комитетым итхьаматэу ЖакIэмыкIо Вячеслав ащ ритыгъ.

Тхылъыр ипчъагъэкIэ 2500-рэ мэхъу. Мыекъуапэ ыкIи зэкIэ республикэм ирайонхэм ащыщхэу Хэгъэгъу ззошхом хэлэжъагъэхэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр мышщ дэбгъотэщтых. Тхылъищэу кыдэкIыгъэхэм дзэкIолI 30538-мэ яшIэжъ дэхьагъ.

Тхылъым иапэрэ экзemplархэр торжественнэ шIыкIэм тетэу заом хэлэжъэгъэ Iэшынэ Сэфэрбий, Урысыем и Шыхъужъэу Анатолий Дорофеевым ыкIоу генерал-майорэу Александр Дорофеевым, заом хэлэжъэгъэ Василий Макарей ыпхъоу Людмила Никулиным аратыгъэх.

Охъгэ благъэхэм республикэм ирайонхэм ащыIэ библиотекэхэм ыкIи ветеран организациехэм тхылъыр афагъэхьыщт.

(Тикорр.).

Арэуштэу зеджэгъэхэ Иофтхьабзэ бэмышIэу Мыекъуапэ шыкIуагъ. Гъогухэм кьатехъухьэрэ авариехэм ахэкIуадэхэрэм я Дунэе шIэжъ мафэ епхыгъэу ГИБДД-м ихэушъхьафыкIыгъэ батальон икьулыкъушIэхэм техническэ еджапIэу ДОСААФ-м иеджакIохэм зэлукIэгъу адырIагъ.

Ащ хэлэжъагъэх батальоним икомандирэу Сергей Старцевыр, инспекторхэу Евгений Власовыр, Юлия Манжурина, зэхэт техническэ еджапIэм ипашэ пIуныгъэ ИофшIэнымкIэ игуадзэу Николай Кулешовыр, еджэкIо нэбгыришгъэм ехъу.

МэзитIу хъугъэ зеджэхэрэр, джыри тхьамэфэ 13 яI зажэхэрэ водительскэ удостоверениехэр къаратынхэмкIэ. Джы кышщегъэжъагъэу гъогурькIоным ишапхьэхэр агъэцэкIэнхэм имызакоу, сакыныгъэ, гульытэныгъэ ыкIи культурэ кызыхагъэфэнхэм ныбжыкIэхэр фагъасэх.

Къээрэуагъоигъэхэр Сергей Старцевым статистикэм нэлуасэ фишIыгъэх. Ильэсэу тызыхэтым имэзи 10 пштэмэ, республикэм игъогухэм кьатехъухьэгъэ аварие 468-м нэбгыри 109-рэ ахэкIодагъ, нэбгырэ 577-мэ шьобжхэр хахыгъэх. Ахэм ащыщэу ильэс 16 — 30 зыныбжхэу нэбгы-

«Водитель ныбжыкI»

рэ 38-р игъонэмыс хъугъэ ыкIи 283-р фыкыуагъэх.

Административнэ хэбзэгъэуагъэхэм зэхьокIыныгъэу афашIыгъэхэми ягугъу къашIыгъ. ТамыгъакIэхэм ыкIи водительхэм анахъэу ашIырэ хэкуьоныгъэхэм кIэлэеджакIохэр къакIэупчIагъэх. Юлия Манжуриным кызырэхигъэщыгъэмкIэ, ахэр псын-кIэу зэрэзекIохэрэр, ыпэкIэ кыкIырэ транспортным игъогу зэрэтэхэхэрэр ыкIи имыгъом гъогум зэпырыкIынхэу зэрэрагъажьэрэр ары.

Ащ фэдэ хэкуьоныгъэхэм къахэкIырэ тхьамыкIагъохэр сурэтхэмкIэ ныбжыкIэхэм нэрылэгъэу къафишIыгъ.

— Мы зэлукIэгъум мэхьанэ иIэнэу, шIуагъэ кытынэу тыщэгугъы, — кыIуагъ Сергей Старцевым. — Водитель ныбжыкIэхэм агу илын фае гъогурькIоным ишапхьэхэр бгъэцэкIэнхэр Iогъэ кьодыеу зэрэщымытыр, ар щынэгъончъагъэм зэри-лъапсэр.

(Тикорр.).

Къыхэтыутыгъэм кыраIуалIэрэр

Тызэпэзыгъэуагъу фаехэм къадэхъуштэп!

Урыс-Кавказ заом ильэхьан пачъыхьэм идзэ хэ-тыгъэ Михаил Романовым исаугъэт Мыекъопэ рай-оным зэрэщагъэуагъу фэгъэхьыгъэ тыхыгъэу «Адыгэ макъэм» кыхиутыгъэхэм тигъзетеджэхэм яеплъыкIэхэр кыраIуалIэх.

Щынджые кьоджэ псэупIэм ипашэу Пратэкъо Муслым-рэ Щынджые гурыт еджапIэм идирикторэу Дэчлэжъ Нурбийр:

— Тыгу кьеуагъ ащ фэдэ саугъэт Мыекъопэ районым зэрэщагъэуагъэр. НыбжыкIэхэр патриотхэу, интернационалистхэу, тариххыр дэгъоу ашIэу тIунхэм тыпыл. Зэхэхэу джырэблагъэ Щынджые шытIэщтыр еджапIэр ильэси 110-рэ зэрэхъу-

рэм фэгъэхьыгъ. Ащ урысхэр, адыгэхэр, нэмыкI лъэпкъхэр хэлэжъэщтых. Зэкъошныгъэм, мамырныгъэм ягъэпытэн тэ тыдэлажъэ, ау тызэпэзыгъэуагъу зышIоигъохэр кызырэтхэтхэм тегъэгумэкIы.

Урысыем искусствэхэмкIэ иаслуженнэ ИофышIэхшоу, режиссер цIэрыIоу ХьакIэ-гъогъу Къэсэй:

— Кавказ шьолгырым политикэу шызэрахьэрэм тигъэрэ-

хьатырэн. Зэо-банэхэр кьитаджэхэзэ, машIоу кьалэтырэр афэгъэкIосэжырэн. Лъэпкъхэр зэрагъэутэкIынхэм ишынагъо кьалэты. Дин къащхэр хэбзэнчъэу агъэуагъэхэу тIытэзэ, ахэм япчъагъэ хэхъо. Михаил Романовым исаугъэт сыда зыкIагъэуагъэр?

Къащ тамыгъэхэри, саугъэтри зыгъэуагъэхэм лъэпкъхэр зэсахъох. ТиныбжыкIэхэр пIыр-стырым хэтхэу къащхэр, саугъэтхэр тыраутхэу зыфежъэхэкIэ, мысэр къэгъотыжыкIыуае хъушт. Адыгэ Хасэр ащ бэрэ тегушыIэ, ау Иофхэм тэ тызэрэфаеу зэхьокIыныгъэ афэхъурэн. Хэбзэнчъэу зекIорэмэ якъэбар Москва тынэсыныш, ятIогъэщт?

Хабзэр зыкуьохэрэр зыгъэпщынэнхэ зылэкIышт кьулыкъушIэхэр тилэхъш, чIыпIэ пашэмэ тащэгугъы хэкIыпIэ тэрэз къагъотынэу. Быслымэн ыкIи чыристан диныр зылэжыкIохэрэр зэгурьIонхэр игъу. «ТшIагъэп, тилоф хэлэп» оIокIэ тэрэзыло хъурэн. Зы республикэм тыщызэдэпсэу, мамырэу тыщылэ тшIоигъу. Сэ сишIошIкIэ, Иофым бырсыр кыпыкIын ыльэкIышт. Тэ, нахьыжхэм, тытегушыIэ шъхьае, зэщыхъуаIомэ яIоф нахь лъэкIуатэ. ТIорэр зэрэтымыгъэцэкIэжыкIырэм фэшI ныбжыкIэхэм цыхъэ кытфамышIыжы тыхъуным сытешыныхъ.

Тлъы зыгъэчъагъэмэ непэ

саугъэт сыда афэбгъэуагъу зыкIыфаер? Лъэпкъым, хэгъэгум лыхъужьхэр яIэх. Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ шыкIоштхэр къэблагъэхэш, бырсыр кытхэзылхъэ зышIоигъохэр нахь шъхьэныгъэу зекIохэу фежъагъэх. Сэ пхъорэльфхэр силэх. Сыфаеп зэо-банэм ахэр хэстыхьанхэу. Тилъэпкъ итэкъухьагъэми, тызэгурьIоу зэ тызэрэпсэурэр нэмыкI лъэпкъмэ ядгъэ-лъэгъун фае. ТичIыгужь тис, тисышт. ТиныбжыкIэхэр нэмыкI лъэпкъхэм апэгъэуагъуагъу сIорэн. Титарих дэгъоу ашIэнэу, тиреспубликэрэ тыхэгъэгурэ агъэдэхэнхэу сыфай.

**Адэгущылагъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.**

Ным и Мафэ инэгъокIэу

Мэфэки пстэуми анахь дах, анахь фаб

Хабзэ зэрэхъугъэу, 1998-рэ илгъэсым къыщегъэжьагъэу Урысые Федерацием и Президент иунашъокIэ Ным и Мафэ шэкогъум иаужырэ тхьаумафэ хагъэунэфыкIы. А мэфэкир апэдэдэ зыщыхагъэунэфыкIыгъэр КъокIыпIэ Вирджиниер ары (1910-рэ илгъэсым). Ащ къыкIэ-лъыкIорэ илгъэсым а мафэр ащагъэмэфэкигъэ Америкэм иштат пстэуми, нэмыкI къэралыгъуабэм.

Ным и Мафэ ихэгъэунэфыкIын мэхъанэу илэр бзылфыгъэм обществэм чIыпIэу щибутырэр къэлэ-тыгъэныр, ащ шхъэкIэ-фэныгъэ фашIыным лIэ-ужхэр фэпIугъэнхэр, унагъом имэхъанэ ифэшъошэ уасэ етыгъэныр, Ным нахь лIапIэ дунаим зэрэтемы-

тыр джыри зэ къыхэгъэщыгъэныр ары.

Мы мафэм ехъулIэу Адыгэ Республикэм ИофшIэнымкIэ

ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ икIэщакIоу ИофшIэбзэ зэфэшхьафхэр зэ-хаштхьафхэр. Ахэм ащыщых

сабыибэ зыпIурэ, Iолъфэны-къохэр зилэ ныхэм, ИофшIэным гъэхъагъэ щызышIыгъэхэм, ны ныбжьыкIэхэм районхэм зэра-щафэгъушIоштхэр. Ахэм ахэлэ-жьэштых ЗАГС-хэм яИофы-шIэхэри. Мыхэм ямызакъоу, чIыпIэ зэфэшхьафхэм диспут-хэр, лекциехэр афызэхаштхэр еджапIэхэм яапшгъэрэ классхэм арыс кIэлэеджакIохэм. Анахъу ахэр зыфэгъэхьыгъэхэр унагъом мэхъанэу илэр, обще-ствэм ащ чIыпIэу щибутырэр ары.

Адыгэ Республикэм ИофшIэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ ип-ресс-къулыкIу тызэрэщигъэ-гъозагъэмкIэ, Ным и Мафэ Мыекъуапэ шэкогъум и 26-м щыхагъэунэфыкIышт. А мэфэки зэхыхэм щытхьу та-мыгъэу «Материнская слава»

зыфиIорэр ашаратышт нэб-гыри 6-мэ, кIэлэцIыкIухэм япIункIэ гъэхъагъэу ялэхэм апае бзылфыгъэ 17-мэ дипломхэр ащафагъэшъо-штхьафхэр. А щытхьуцIэхэм ахъщэ шIухъафтынхэри акIыгъушт.

Щытхьу тамыгъэу «Ма-теринская слава» зыфиIорэр зыфагъэшъуашэхэрэм мы илгъэсым ахъщэу араты-щтым хагъэхъуагъэ — сомэ 29000-рэ хъугъэ, диплом-хэмкIэ къахагъэщыштхэм — сомэ 10000. Мы Иоф-тхьабзэхэм апэIуагъэхъа-ным пае республикэ бюд-жетым 2010-рэ илгъэсым сомэ мин 400 къыхагъэ-кIыгъэ.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

Гъомылапхъэхэм ядэгъугъэ ауплэкIугъэ

Всероссийскэ научнэ конференциеу тикъэралыгъо щы-зэхашагъэм епхыгъэу гъомылапхъэхэм ядэгъугъэ изытет зэгъэшIэгъэным фэгъэхьыгъэ ИофшIэбзэ Мыекъопэ къэ-ралыгъо технологическэ университетым мы мафэхэм щыкIуагъэ. Ащ кIэщакIо фэхъугъэ университетым хэт на-учнэ-ушэтэкио гупчэу «Качество жизни» зыфиIорэр.

Урысыем ыкIи Адыгеим къащадагъэжIырэ продукци-ем ядэгъугъэ иуплэкIун апшгъэрэ еджапIэм чIэс студент-хэр, специалистхэр хэлэжьагъэх.

Мы ИофшIэбзэм изэхашакIоу, техническэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, доцентэу, гъомылапхъэхэм ядэгъугъэ уп-лэкIугъэнымкIэ дунэе комиссием хэхъэгъэ ГолыкIо Мирэ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, продукцие зэфэшхьафхэм ядэгъугъэ изытет зэгъэшIэгъэным мэхъанэшхо илэу щыт. Ащ ишIуагъэкиэ шапхъэхэм адимыштэрэ продукциехэр къыхагъэщых, ащ дакIоу, цIыфым ипсауныгъэ иягъэ езыгъэжIын зылгъэжIышт гъомылапхъэхэри агъэнафэх.

ИофшIэбзэм хэлэжьэгъэ студентхэм, специалистхэм псы IэшIум, минеральнэ псым, хьалыгъум, чипсхэм, нэмыкI продукциехэм ядэгъугъэ зыфэдэм защагъэгъозагъэ, ежхэм ашхъэкIэ ауплэкIугъэ.

Къэлогъэн фае мыщ фэдэ зэлухыгъэ уплэкIунхэр илгъэс пчъагъэ хъугъэу мы университетым зэрэзхищэхэрэр. Сту-дентхэм шIэныгъэу алэкIэлэхэм ахэгъэхьогъэным, цIыф къызэрыкIохэм Iэпылэгъу афэхъугъэным ар фэлажэ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэ.

ДипломитIу къалэжъыгъэ

ООО-у «Металл конструкция» зыфиIорэм къыдигъэкIырэ продукциер Адыгеим дэгъоу щашIэ. ГъучI каркасхэр агъэфедэхъэзэ къашIырэ гъолыпIэхэр, тумбочкэхэр, шкаф зэфэшхьаф-хэр къэлэ ыкIи республикэ сымэдджэщхэм ащэ-фыгъэх. ООО-м ипродукцие къэгъэлъэгъонхэу Краснодар, Шъачэ, Кисловодскэ, Ростов ащы-зэхашагъэхэм ащыллэгъунэу щытыгъэ, бэми ар агу рихыгъэ, заказхэри мымакIэу къафашIы-гъэх.

Поселкэхэу Краснооктябрьскэмрэ Каменно-мостскэмрэ ащкIэ кIэлэцIыкIу джэгупIэ чIы-пIэхэм «Металл конструкцием» къыдигъэкIырэ комплекс псаухэр чъэпыогъу мазэм ащагъэу-цугъэх.

Къалэу Шъачэ бэмышIэу щырекIокIыгъэ къэгъэлъэгъонэу «Мебельный вернисаж» зыфиIорэм обществэм къыдигъэкIырэ товар-хэм ащыщхэр ышгъагъэх. Ахэм номинаци-итIукIэ дипломхэр къахыгъэх, зыр къэгъэлъэ-гъоным чанэу зэрэхэлэжьагъэхэм, адрэр уасэмрэ товарым идэгъугъэрэ зэрэзэдиштэрэм апае.

Джыри зэлукIэщтых

Красногвардейскэ районым ис ныбжьыкIэхэм апэрэу спортивнэ-туристическэ слет афызэх-аштхьагъэ. ЧыпIэ псэупIи 5-мэ къарыкIыгъэ ко-мандэхэр ащ къэкIолIэгъагъэх. Слетыр зэрэ-кIорэм яшгыпкъэу лыплъагъэх ыкIи хэлэжьа-гъэх ныбжьыкIэ политикэмрэ спортымрэ рай-оным щызэхэщэгъэнхэм фэгъэзэгъэ А. Осма-новыр, чыпIэ зыгъэIорышIэжыпIэхэм япашэ-хэр.

Слетыр «Iэнэ хъураекIэ» рагъэжьагъэ. Зы-тегушылагъэхэр ныбжьыкIэхэм афэгъэхьыгъэ Иофыгъохэр районым тапэкIэ зэрэщызэхашт-хэр ары. Мыщ щызэдаштагъэ чыпIэ гъэIо-рышIапIэ пэпчэ ныбжьыкIэ актив иIэнэу, ар кIэлакIэхэр зыгъэгумэкIырэ Иофыгъо пстэуми ягупчэ хъунэу. ИофыкIэу чыпIэ зэфэшхьафхэм къащырахыгъэхэрэм районым ис ныбжьыкIэ-

хэм адырагъэштэшт, япсэукIи, яохътэгъэкIуакIи нахь гъэшIэгъонэу зэрэхъуштым пылгыштым.

Мэфэ реным командэхэр спорт зэнэкъокъу-хэм, джэгукIэ зэфэшхьафхэм ахэлэжьагъэх. КIапсэр зэпакъудыизэ кIалэхэм якъарыу аушэ-тыгъэ. ЕтIанэ «пщэрыхъакIохэм» къагъэхъази-рыгъэ шхынхэр — пловыр, салатхэр, пцэжыые лэпсыр, картофель гъэтIэпIыгъэр, нэмыкIхэри агу рихыпIэу ашхыгъэх.

Анахь чанхэри къыхагъэщыгъэх, ау анахь мэ-хъанэ зилэу хагъэунэфыкIыгъэр ныбжьыкIэхэр зэрэзэлукIагъэхэр, ясэнаушыгъэ лъэныкIо зэфэшхьафхэмкIэ къызэрагъэлъэгъуагъэр, зы-зэрагъэлсэфыгъэр ары. Апэрэ ныбжьыкIэ сле-тэу Красногвардейскэм щыкIуагъэм фэдэхэр нэмыкI районхэми ащызэхаштхьагъэх ашIымэ дэгъу.

ЯшIуагъэ къэкIуагъэ

ШIэхэу илгъэс хъушт Адыгэкъалэ хэкIыр ры-дащынэу ыкIи урамхэр рагъэкъэбзэнхэу, рагъэцкIэжыныхэу техники 4 АР-м и Президент иунашъокIэ зыратыгъагъэр. Ащ нэмыкIэу пы-дзафэхэр рагъэкъонхэу контейнери 100 фэдиз чыпIэ зэфэшхьафхэм ащагъэуцугъагъэх.

Илгъэсэу икIырэм къыгъэлъэгъуагъэ цIыфхэм яфэIо-фашIэхэр зэшIохыгъэнхэмкIэ а пстэуми яшIуагъэ къызэрэкIуагъэр. ХэпшIыкIэу къэлэ кIоцIыр нахь къабзэ хъугъэ, апэрэу ар респуб-ликэ зэнэкъокъум хэлэжьагъэ ыкIи санитарием ылгъэныкIокIэ ятIонэрэ чыпIэр ыубытыгъэ.

ЫгъэгъушIуагъэх

ТэхъутэмыкIое районым ибиблиотечнэ систе-мэ, нэмыкI районхэм яехэм ялыгыгъэмэ, джырэ нэс компьютерхэр макIэу шагъэфедэштхьагъэх. АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепута-тэу Пэнэшъу Руслъан бэмышIэу компьютер тех-никэ комплектищ къафищэфыгъэ. Библиотекэм иИофышIэхэр ащ лгъэшъу ыгъэгъушIуагъэх.

Джы район библиотекэм ыгъэфедэштхьагъэ компьютеритIум ащ фэдиз джыри къахэхъуагъэ, адрэхэр Нэшъукъуаерэ Гъобэкъуаерэ адэт биб-лиотекэхэм ачIагъэуцуагъэх.

(Тикорр.).

УГСЭН ЦЫФЫМРЭ ИОФШІЭНЫМРЭ УГСЭН

ИофшІэнымкІэ бэдзэршІыпІэр: пчыагъэхэмрэ ашІагъэхэмрэ

Тызхэт ильэсым ищылэ-Ионыгъо мазэхэм кыакоцІ лэжыапІэ кыэгъотыгъэнымкІэ адеІэхэмэ, нэмыкІ кыэралыгъо фэло-фашІэхэр афагъэцэкІэхэмэ ашІагъоу цыфхэм лэжыапІэ ягъэгъотыгъэнымкІэ Адыгеим ит органхэм нэбгырэ 38712-рэ кыаолІагъ. Мы пчыагъэр гъэрэкІо джащ фэдэ ипІалъэ ехъулІэу кыаолІагъагъэм нэбгырэ 11184-кІэ нахъ макІ. Учетым хагъэуцогъэ нэбгырэ 16843-м шыщэу нэбгырэ 6737-р рабочых, 2999-р кыулыкшІэх, 7107-р ыпэкІэ Иоф зымышлагъэхэу лэжыапІэ лъэхъух.

ИофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ органхэм кыаолІагъэхэм ащыщхэу бзылфыгъэхэр нэбгырэ 8867-рэ (процент 52,6-рэ), нэбгырэ 7976-р хуылфыгъэх (процент 47,4-р), зыныбжх ильэс 14 — 29-м нэсыгъэхэр нэбгырэ 8991-рэ хуыщтыгъэх. ЛэжыапІэ зэрэмыІэр кызыушыхъагырэ статус зэрэтыгъэр нэбгырэ 10429-рэ. А пчыагъэр 2009-рэ

ильэсым джащ фэдэ ипІалъэ зэрэхуыщтыгъэм фэди 1,3-кІэ нахъ макІ.

2010-рэ ильэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулІэу лэжыапІэ лыхъоу чэзыум хэтыгъэр нэбгырэ 5159-рэ хуыщтыгъэ. Ар гъэрэкІо джащ фэдэ ипІалъэ егъэшагъэмэ, фэди 1,5-кІэ нахъ макІ. Ильэсыр кызыхъагъэм кышыублагъэу лэжыапІэ зимыІэкІэ атхыгъэу чэзыум хэтыр нэбгырэ 794-кІэ нахъ макІ хуыгъэ ыкІи нэбгырэ 4473-м кынынэсыгъ. Ильэсыр кызыхъагъэм кышыублагъэу пособие зэрэтыхэрэм япчыагъэ 10429-м нэсыгъ. Нэбгырэ 92-р нахъ пасэу пенсиом агъэкуагъ, еджакІо шыІэгъэ нэбгырэ 3290-мэ стипенди аратыщтыгъ. 2010-рэ ильэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулІэу пособие зыфагъэуцугъэр нэбгырэ 3917-рэ.

ЛэжыапІэ зимыІэхэр мы кыкІэлъыкІорэ тельхъапІэхэм апкъ кыкІэу ИофшІапІэхэм кыаулыкыжыгъэх: ежхэм яшІоигъоныгъэкІэ нэбгырэ 1472-рэ кыулыкыжыгъ; нэбгырэ 531-р ИофшІапІэр шымыІэжэ зэрэхъу-

гъэм е штатыр нахъ макІэ зэрэшыгъэм апае кыуагъэкІыгъэх; ИофшІэн дисциплинэр зэрэукуагъэм фэші нэбгыри 4 кыуагъэкІыгъ; дзэ кыулыкшІым нэбгырэ 54-рэ кыхэкІыжыгъ; 1 нэбгырэ хъапсым кычІэкІыжыгъ; апшъэрэ, гурыт, ублэпІэ еджапІэ кызыушыгъэхэр нэбгырэ 34-рэ; нэмыкІ тельхъапІэхэр яІэу ИофшІапІэхэм кыаулыкыжыгъэхэр 2121-рэ.

Иоф амышІэу цыфхэр зэрэшысыгъэхэр республикэ гурыт пІалъэм зышынахыбэр районитф. А пІалъэр Теуцожь, Тэхъутэмыкыое ыкІи Красногвардейскэ районхэмкІэ — мэзи 4,4-рэ, Кошхъэблэ районхэмкІэ — мэзи 4,3-рэ, Джэджэ районхэмкІэ — мэзи 4,1-рэ мэхъу.

Росстатим кызыртыгъэмкІэ, 2010-рэ ильэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулІэу ИофшІэн зимыІэхэм япчыагъэу методологиеу МОТ-м тегъэпсыкІыгъэу кыалытагъэр УрысыемкІэ — проценти 6,8-рэ, ЮФО-мкІэ — проценти 7,2-рэ, АдыгеимкІэ — проценти 9,1-рэ хуыщтыгъэ.

2010-рэ ильэсым ищылэ-Ионыгъо мазэхэм ИофшІапІэ 1140-м вакансие 20145-рэ кыатыгъагъ. Ахэм янахыбэр е ИофшІапІэ чыпІэ 17398-р рабоч сэнэхъатхэм ателытэгъагъ. Нахыбэу заявкэхэр кызытыгъэхэм ащыщых оптовэ ыкІи зырызыщэ сатыур, псэолъшІ организациехэр, обрабатывающэ производствэр, кыэралыгъо гъэорышІэным ыкІи гъэсэныгъэм япхыгъэхэр ары.

2010-рэ ильэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулІэу цыфхэм ИофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ органхэм ябанк вакансиеу итыгъэр 3797-рэ. Ащ шыщэу ИофшІапІэ чыпІэ 3019-р рабоч сэнэхъатых ыкІи ИофшІапІэ чыпІэ 2511-м лэжыапкІэу апылгыр цыфыр зэрыпсэун ыльэкІышт ахыщэ анахъ макІэу тиреспубликэ шагъэнэфагъэм нахыбагъ. ГурытымкІэ тиреспубликэ зы ИофшІапІэ чыпІэм нэбгырэ 1,3-рэ шызэнэкъокъу.

Галина ЦЫГАНКОВА.
УГСЭН-м экономикэ ИофшІэнымкІэ ыкІи зэхэфынхэмкІэ иотдел ипаш.

ЯопыткІэ зэдэгощагъэх

УФ-м и Минздравсоцразвитие кІэщакІо фэхъуи, 2010-рэ ильэсым ичъэпыогъу ыкІэхэм адэжэ кощырэ цыфхэр нэмыкІ регионхэм ащыгъэлэжыгъэхэм хэхъоныгъэ егъэшыгъэным фэгъэхыгъэ региональнэ зІукІэ кыалэу Красноярскэ шызэхашгъагъ. Адыгэ Республикэри зэрэхэтэу, ащ ИофшІэн УФ-м ифедеральнэ округибл кыахиубытэрэ субъект 32-м яІыкІохэр хэлэжыагъэх. Опытэу зІуагъэ-кІагъэмкІэ ыкІи гухэлъэу яІэхэмкІэ ащ цызэдэгощагъэх.

Адреснэ ІэпыІэгъу ятыгъэным епхыгъэ программэм тегъэпсыкІыгъэу лэжыапІэ зыпчыагъотыгъэ чыпІакІэм Иоф шашІэным пае 2009 — 2010-рэ ильэсхэм ащ нэбгырэ мини 3,5-рэ кІогагъэ. Ары мы кыалэм зІукІэр шызэхашгъэу зыкІэхуыгъэр.

ЗІукІэм зэрэшыагъэу-унэфыкІыгъэмкІэ, кощырэ цыфхэр нэмыкІ регионхэм ащыгъэлэжыгъэхэм хэхъоныгъэ егъэшыгъэным пае кыкощыгъэ цыфхэр чыпІакІэм кызырэкІоштхэм ищыкІэгъэ амалышІухэр гъэпсыгъэнхэ фае. Джы зэрэщытымкІэ, чыпІакІэм шылэжыэнхэу кІорэ цыфхэм ыкІи ахэм яуагъохэм ащыщхэм гъогупкІэр афаты. Джащ фэдэу, цыфхэм ИофшІэн ягъэгъотыгъэным фэлэжыэрэ кыулыкшІэхэмрэ ИофшІапІэхэмрэ зэпхыныгъэ дэгъухэр зэдырІэх. Нахъ пасэу зэхэафы цыфым чыпІакІэм амалэу шыриІэштхэр, илэжыапкІэ зыфэдищытхэр. Кыуаджэм шыпсэунэу кІохэрэм цыфым ИофшІэн кызытырэм имылыкшІэ зэрысышт унэри регъэгъоты. Ежыури, иуагъо шыщхэми гъогупкІэр зэрафатырэм имызакоу, чыпІакІэм Иофхэр шыригъэжыэнхэм пае зэтыгъо материалнэ ІэпыІэгъу кыраты. ШыпкІэ, джырэкІэ ар бэп, сомэ 500 ныІэп. Ау мэгугъэх ар тильпкыгъуыгъэхэр псэупІэкІэ Урысые Федерацием кызыкІожыхэрэм нэбгырэ тельытэу аратырэ сомэ пчыагъэм (мини 100 — 120-м) нагъэсыщтэу.

ИофшІэн зимыІэхэм психологическэ ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ кыэралыгъо фэло-фашІэхэр афэгъэцэкІэгъэнхэм тельытэгъэ административнэ регламентыр Урысые Федерацием и Минздравсоцразвитие номеру 726-рэ зыгет унашъоу 2007-рэ ильэсым шэклогум и 27-м кыдыгъэкІыгъэмкІэ ыухэсыгъ.

Административнэ регламентым зэригъэнафэрэмкІэ, лэжыапІэ зимыІэ граждэнхэм психологическэ ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъэнымкІэ кыэралыгъо фэло-фашІэхэр афэзыгъэцэкІэхэр ГУ ЦЗН-м яспецалистхэр е ищыкІэгъэ шІэныгъэрэ опытрэ зІлэхэ нэмыкІ специалистхэу кыэралыгъо фэло-фашІэхэр цыфхэм афэгъэцэкІэгъэнхэм фэші рагъэблэгъагъэхэр ары.

Мы кыэралыгъо фэло-фа-

Административнэ регламент

шІэр апэрапшІэ тельытагъ лэжыапІэ зимыІэ граждэнхэр ИофшІэн зэгъэгъотыгъэнымкІэ зэгъэгъушІугъэнхэм, зыщылэжыэштхэм лыхъуыгъэнымкІэ чаныгъэу ахэлъым зыкыгъэІэтыгъэным, ИофшІэн зэрэлыхъухэрэм пІалъэу рагъэхырэр агъэ-кІэкІыным, джырэ шыІакІэм ифэшгошэ чыпІэ шызэгъэгъотыгъэным, япсихикэ агъэтрэзызэ, сэнэхъатэу ахэлъымкІэ лыкІотэнхэм кІэгъэгъушІугъэнхэм.

Законом тегъэпсыкІыгъэу лэжыапІэ зимыІэкІэ алытагъэхэм мы кыэралыгъо фэло-фашІэр афагъэцэкІэ. Ащ ехылілэгъэ кыбархэр ашалагъэІэсых цыфхэм ИофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ Урысые Федерацием исубъектхэм фитыныгъэу аратыжыгъэхэр зыгъэцэкІэрэ органхэр зычІэт унэхэм, джащ фэдэу те-

лефон зэпхыныгъэхэмкІэ, электроннэ кыбар шыкІэхэмкІэ, вычислительнэ ыкІи электроннэ техникэмкІэ, Интернет сетым рагъэхэрэ кыбархэмкІэ, информации жыугъэм иамалхэмкІэ, информационнэ материалхэу (брошюрэхэу, буклетхэу, нэмыкІхэу) кыхаутыхэрэмкІэ.

Кыэралыгъо фэло-фашІэу афагъэцэкІагъэм кІэухышІоу фэхъун фае ыпшъэкІэ зигутгъу кышытышІыгъэ гухэлъхэр зэшІохыгъэнхэр ыкІи цыфым лэжыапІэ зэригъэгъотын ыльэ-кІынэу гъэпсыгъэныр.

ЛэжыапІэ зимыІэ цыфым мы кыэралыгъо фэло-фашІэм пае пчыагъэрэ зафигъэзэн фит ыкІи ыпкІэ хэмылэу ащ ишІоигъоныгъэ фагъэцэкІэ.

Зэфэхысыжыгъэхэм кызырэгъэлэгъуагъэмкІэ, 2010-рэ

ильэсым пыкІыгъэ мэзипшІым кыкІоцІ цыфхэм ИофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ органхэу Адыгэ Республикэм итхэм лэжыапІэ зимыІэ граждан 1006-м психологическэ ІэпыІэгъум ехылілэгъэ фэло-фашІэхэр афагъэцэкІагъэх. Ахэр куп-купэу бгощынхэ хъумэ, психологическэ ІэпыІэгъу зэрэтыгъэ нэбгырэ 305-р ильэс 16 — 29-рэ зыныбжыгъэм, нэбгырэ 205-р — сэкъатныгъэ зІлэхэм, нэбгырэ 12-р — дзэм кыхэкІыжыгъэхэм, нэбгырэ 11-р — ИофшІапІэр зэрээфашыжыгъэм е штатыр нахъ макІэ зэрэшыгъэм фэші кыуагъэкІыгъэхэм, нэбгыри 2-р — хъапсым кычІэкІыжыгъэхэм, нэбгырэ 260-р — бэрэ ИофшІапІэу зышысыгъэм ыуж лэжыапІэ зэзыгъэгъоты зышІоигъохэм ащыщых.

Егъэджэныр амалышІу

Республикэм икадрэ кІуачІэхэм ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ ыкІи ахэм ахэгъэхъогъэнымкІэ пшІорыгъэшп профессиональнэ ухъазырыныгъэхэр амалышІоу щыт.

Адыгэ Республикэм ИофшІэнымкІэ ибэдзэршІыпІэ иль пІыыр-стырыгъэм кыкІегъэчыгъэным пае хэгъэхъожэ Иофыгъохэр зехъэгъэнхэм епхыгъэ Программэм тегъэпсыкІыгъэу, 2010-рэ ильэсым зыгорэкІэ цыфхэр ИофшІапІэхэм жыугъэу кыауагъэкІынхэ хъумэ, пшІорыгъэшпэу рагъэджэштхэу нэбгырэ 500 агъэнэфагъ. Непэ зэрэгъэпсыгъэмкІэ, кыуагъэкІыным ищынагъо зышъхъарыт нэбгырэ 450-р сэнэхъат 45-м тельытагъэу рагъэджэнхэу агъэкІуагъэх. ЗэкІэмкІи организацие 38-м апае сэнэхъат зэфэшъафхэр

цыфхэм арагъэгъоты.

Программэм игъэцэкІэжыын дэгъоу зэрэзэхашгъэм ишыхъатэу кыбгъэлэжгъэм плъэкІышт цыфхэм ИофшІэн ягъэгъотыгъэнымкІэ Гупчэу Мыекъуапэ дэтым кыалэм Иоф шызышІэрэ предприятие 13-м зэпхыныгъэ дэгъухэр зэрадыриІэр, ИофшІэ 275-м нахъ пасэу сэнэхъат зэфэшъафхэр зэрэагъэгъотыгъэхэр. Ахэр мэфэ имыкшІым тетэу Иоф шышІэхэрэм ащыщых. Кадрэхэр шІуагъэ кытэу гъэфедэгъэнхэм ыкІи ИофшІапІэ чыпІэхэр кыбгъэнэжыгъэнхэм пае пшІорыгъэшп егъэджэным тетэу предприятием Иоф шызышІэхэрэм яІонэрэ ыкІи зэхыщыр сэнэхъатхэр арагъэгъотыщтыгъэх.

Республикэм ипредприятиехэу ыкІи организациехэу пшІорыгъэшп егъэджэныр дэгъоу

зышызэхашгъэхэм ащыщых ЗАО-у «Картонгарэр», ОАО-у «Мыекъопэ редукторышІ заводэу «Зарем» зыфІорэр, МУП-у «Мыекъопэ троллейбус гъэІо-рышІапІэр», ЗАО-у «МыгъучыпшІый материалхэмкІэ Кошхъэблэ комбинатыр», ЗАО-у «Шэуджэн шэ заводыр», нэмыкІхэр.

ПшІорыгъэшп егъэджэным пае ИофшІапІэхэр нахыбэу кызыкІэупчІэхэрэ сэнэхъатхэм ащыщых стропальщик, котельнэ иоператор, шофер, кыэрэгъул, электрооборудованием Иоф езыгъэшІэрэ ыкІи зыгъэцэкІэжырэ электромонтер, экскаваторым имашинист, шакІо, хъалыгъугъажэ зыфэпІоштхэр, псэолъшІ сэнэхъатхэр.

Республикэм ИофшІэнымкІэ ибэдзэршІыпІэ иль пІыыр-стырыгъэр кыбгъэлыгъэным фэші хэгъэхъожэ Иофыгъохэр зехъэгъэнхэм ехылілэгъэ Программэм тегъэпсыкІыгъэу ІуагъэкІын

альэкІышт ИофышІэхэр пшІорыгъэшпэу зэрэагъаджэхэрэм ишІуагъэкІэ, ахэр зыщылажыэщтыгъэхэм яІэгъэ ИофшІапІэ чыпІэхэр кыагъэнэжыгъэх е еджэныр зыухыгъэхэр нэмыкІ ИофшІапІэхэм алуагъэхъагъэх.

ИофшІапІэхэм зэзэгъыныгъэу адашыгъэхэм атегъэпсыкІыгъэу тызыхэт ильэсым кыкІоцІ рагъэджэнхэу нэбгырэ 540-рэ агъэ-кІошт.

ЗычІэ кыетІогъэ Программэм игъэцэкІэжыын епхыгъэ пшІорыгъэшп зэфэхысыжыгъэхэм теубытагъэ хэлъэу нафэ кыашыгъ ІуагъэкІын альэкІышт ИофышІэхэр нахъ пасэу егъэджэгъэнхэм шІогъэ дэгъу кызыртырэр.

КЪОХЪУЖЪ Долэт.
УГСЭН-м профессиональнэ ориентациемкІэ, психологическэ ІэпыІэгъумкІэ ыкІи профессиональнэ егъэджэнымкІэ иотдел ипаш.

Ялпэлэсэныгы кьагьэлягь

Сабым ицлыкьгым луныгьэу ыгьотырэр ары купкI фэхьурэр. Ылэагьгьэр шылэныгьэм шыпхьире-цы. Ны-тыхэри, кIэлэцлыкьI ыгьыплэхэри сабым иду-най зэрэдэхэштм, дэгьоу зэраплуштм пылтых. Мые-кьопэ кIэлэцлыкьI ыгьыплэу «Улыбка» зыфилорэм ящэ-нэрэ ильэс хьугьэу кIэлэцлыкьIхэм язэхашIэ нахь зыпсыхьашт Iофтхьабзэхэр шызэхашт. Ны-тыхэмрэ сабыхэмрэ хэтэрыкIхэм ахашлыкьIгьэ пкьыгьо цыкьIхэм якьэ-гьэлэагьон бэмьшIэу ащ шыкьIагь.

КIэлэцлыкьI ыгьыплэу N 29-м ишагу хьоо-пшау, джэгуплэхэр икьу фэдизэу дэтых. IэпкIэ-лэаплэу зэлухыгь. Унэм ыкIо-ци зэргьэпсыгьэм нэр «егьэ-гушIо», кIэлэцлыкьIхэм ашIо-гьэшIэгьонышт пкьыгьохэр, кьэбар зэфэшхьафхэр кьызе-рыпхьшт тхыгьэхэр дэпкьхэм апылбагьэх. Сабыл купэу кьы-щылтлэгьугьэхэм нэгьушIохэу сэлам кьытахыгь, тыкьызы-кIэкуагьэм кьыкIэупчIагьэх.

КIэлэпIу шьхьалэу Светлана Зенюхинам кьызеиуа-гьэмкIэ, кIэлэцлыкьI ыгьыплэм куп 12 иI. Ахэр гуцыIакIэм, экологием, сурэтшыным зызы-щыфагьэсэр, кьэбар гьэшIэ-гьонхэр зыщызэхьирэ купхэу зэтеутыжыгьэх.

Ильэсым иуахьтэхэм атефэу Iофтхьабзэхэр ренэу зэхашт. «Театр с грядки» зыфилэу шы-лагьэр кIэлэцлыкьIхэм ашIогьэ-шIэгьон хьугьэ. Янэ-ятэхэр Iэ-пылэгьу кьафэхьухэзэ, шьхьадж кьыгьэхьазырыгьэ пкьыгьо-хэм яплыгьэх.

— Мыщ фэдэ Iофтхьабзэхэм ны-тыхэр кьызеахэдгьэлэ-жьэштм тыпыл, — еIо Свет-лана Зенюхинам. — Зы Iофым зэдыпылхэзэ, яуахьтэ зэдагьа-кIо. Сабым иплункIэ ащи мэ-хьанэ иI.

Гьэсэныгы тедзэ зыщызэ-рагьэгьотын альэкьышт кру-жокхэр зэрамыIэр гумэкьыгьо шьхьалэу шыт. Ар кIэлэпIум иIофшIэн зэригьэацIэрэм те-дэшт ахьщэр ратын зэрамы-

лэаплэрэм епхыгь. Ильэсым кьыкIоцI ны-тыхэм яупчIэхэм яджэуапхэр зыщагьотын альэ-кьышт Iэпылэгьу чIыплэ афы-зэхаштэн ягьухэлт. Сабым иапэ-рэ ильэс кьыщегьэжьагьэу еджапIэм зыщыкIоштм нэсэу узэрэдэпсэун, зэрэпIун фаем фэгьэхьыгьэ упчIэу кьэуцухэ-рэр ащ шызэхьафынхэ альэ-кьышт.

Адыгэ лэаплэым икультура, ыбзэ, иIорыуагьэхэр зыщызэра-гьэшIэрэ куп зэхашагь. Ады-гьэхэм ямызакьоу, урыс кIэлэ-цлыкьIхэм и адыгабзэ зэрагьа-шIэ. Усэхэр, орэдхэр кьыщаIох. Пшысэхэм ахэт персонажхэр кьызшагьэлэагьорэ Iофтхьаб-зэхэр зэхашт. Адыгабзэм ре-дэжэнхэу шыIэ тхылхэр зэра-

фэмакIэм кьыхэкIэу, ахэм язэ-гьэгьотынкIэ ны-тыхэр Iэпы-лэгьу кьафэхьух.

— Адыгэ унагьо кьыкIы-гьэхэу, ау адыгабзэкIэ мыгу-щылэхэу мыщ шыдгьэсагьэхэм бэу ахэтых, — кьеIо Светла-на Зенюхинам. — Унэм нахьы-бэрэ шыгушылэнхэу, ясабийхэм Iоф адашIэнэу ны-тыхэм ятэIо.

СтIашьу Саидэ, Хьэпэе Зэ-ремэ, Наталья Пахомовар, Жанна Докшочовар бэмьшIэу кIэлэцлыкьI ыгьыплэм кьыIу-хьагьэхэм ащыщых. Нахьыж-хэм акьырышлэхэзэ, ясэнахьат зыщагьэгьуазэ.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгь.

Тхьауегьэпсэу, университетыр!

Апшгьэрэ гьэсэныгы зэз-гьэгьотынымкIэ апэрэ лэа-бэкухэр зыщысидзыгьэхэр Мыекьопэ ильэсIу еджа-пIэр (учительскэ институ-тыр) ары. 1949-рэ ильэсым гурыт еджапIэр хьIушэо шапсыгьэ кьуаджэу Кьэлэжэ кьыщысыухыгь. А ильэс дэ-дэм ушэтынхэм дэгьоу сапхырыкIи, а еджапIэм (ин-ститутым) сычIэхьэагь. А лэахьаным кьалэм ушэдэ-ныр тэркIэ IэшIэхьыгьэп, ау тикIэлэагьаджэхэм лээшэу анаIэ кьыттетыгь. Кьин псэури пытчынымкIэ ахэр Iэпылэгьушхо кьыпфэхьугьэх.

Нэбгырэ 25-рэ тыхьоу тарихьымкIэ отделением тычIэсыгь. Адыги, урыси, ермэли лэаплэу тызэхэ-сыгь, ау зэгурымыIоныгьэ тазыфагу кьыхьэщыгьэп, тызэдэIэжыщыгь, еджэ-ным зэкIэми тегьугьыщыгь. 1951-рэ ильэсым еджапIэр кьызытэхым, ттырахыгьэ-гьэ сурэтым сеплэыжыныр сикIас. Ащ сыгу кьыгьэ-кIыжырэ бэ. Тызэдэджа-гьэхэм ямызакьоу, тикIэлэ-егьэджагьэхэри ащ иолба-гьох. ГуцыIэм пае, психо-логиемкIэ тезыгаджэщыгь-гьэ НэмытIэкьо Юсыф, литературэмкIэ тикIэлэагьэ-джагьэу Елена Шабановар, тарихьымкIэ (история СССР, история КПСС) тезыга-джэщыгьэхэу Серьянан Ба-гатур, Евгений Кучкиныр...

Хэгьэгу зэошхом хэлэ-жьагьэхэу кьыддеджэщыгь-гьэх Аркадий Артюховыр, Николай Одинцовыр, Нико-лай Пархоменкэр, Хачик Ба-ладжиян (ар нэужым зэлэ-шIэрэ журналист хьугьагьэ, гьэзетым иредатор шьхьа-лэащыгь). Ахэм лээшэу шьхьэафэ афэтшIыщыгь, шысэтэхьыIэу тIагьэх. 1951-рэ ильэсым кьызеахьыгьэр фэгьэхьыгьэ пчыхьэзэхьэу тфашIыгьагьэм кьыщы-гушылэгьэгьэ тикIэлэагьа-джэхэм тиеджен льыдгьэ-кIотэнэу кьытаIоагьагь. На-хьыбэмэ ар агьэцкIэжыгь. ГуцыIэм пае, Ацумыжэ Хьа-мидэ Краснодар дэт кIэлэ-егьэджэ институтыр кьы-ухьыжи, ильэсыбэрэ Пэнэхэс дэт гурыт еджапIэм шылэ-жьагь, ащ ипэагь.

Адыгэ кьэралыгьо уни-верситетым гьогу шIагьо кьыкIугь. Зигугьу кьэсшIы-гьэхэм афэдэу специалист тхьапша ащ ильэсыбэкIэ узэкIэлэбэжымэ егьэжапIэ зэритыгьагьэр, нэужым кьыгьэхьазырыгьэр? «Тхьа-шэуегьэпсэу!» ятэIо ащ ше-джагьэхэм зэкIэми. Игьэ-хьагьэхэм ахигьахьозэ лы-кIотэнэу фэтэIо.

МЭРЭТЫКЬО Борис.

Заомрэ IофшIэнымрэ яветеран.

КIэлэагьаджэм ишIэжэ фэгьэхьыгь

Хэгьэгу зэошхом ыкIи кIэлэагьэджэ IофшIэным яве-теранэу Хьаджэмыкьо Хьа-ные идунай ыхьожыгь. Ар зыгьэкIотэжы шIоигьоу хьэ-дагьэм кьекIоллагьэр шагул дафэщыгьэп.

Ежэ Хьаные зэлэашIэрэ лIакьоу Хьаджэмыкьомэ ащыщыгь. Бэмэ ашIэрэп Кавказ заом илэахьан 1861-рэ ильэсым иIоныгьо мазэ па-чыхьэу я II-рэ Александр Кавказым кьызеIоу Мые-кьуапэ кьызеахьыгьагьэр, нэ-ужым абдзэхэ ыкIи нэмыкI лэаплэу зэфэшхьафхэм яна-хьыжхэм ялыкIохэм чIыплэ цыкIоу Хамкеты зыфилорэм зэрашыIуагьагьэр. Урысые империем адыгэхэр (черкес-хэр) зэрэхьашт шIыкIэм фэгьэхьыгьэу пачыхьэм иеплэыкIэ тарихь мэхьанэ зиIэ зэлэагьгьым кьыщиIо-гьагь. Пшым ыуж апэу Хьа-джэмыкьохьаджэр кьэгьу-щыIагь, урыс пачыхьэм кьыIуагьэм еуцолIэнхэу кьариуагь. Ау а лэахьаным шьхьафитыныгьэмрэ зэфа-гьэмрэ апэ изыгьэщыщыгь-гьэхэ адыгэхэм (черкесхэм) ягупшысакIэ нэсыгьагьэп, яIофхэм язытет мыдэгьугьэ нахь мышIэми, Хьаджэ-мыкьом иеплэыкIэ езэгьы-гьэхэп. Тижыхьэм язекIуакIэ непэ тэ тыусудынэу фиты-ныгьэ тIэп. Ащ ушхьа-гьубэ иIагь, ау зэмыхьокIы-

рэр зы: тарихьым ишхьал ады-гьэхэр зыдэфэхэм, лэаплэу кьэ-нэжыныхэ альэкьыгь, тхэкIэ-еджакIэ яIэу яхэкужэ шэпсэух.

Хьаные сыдигьуи ар ыгу кьэкIыжыщыгь. Совет хаб-зэм ишIуагьэкIэ ащ иныдэль-фыбзэкIэ еджапIэр кьыухын ыльэкьыгь. Зыщеджэщыгь ХьаныекIэ Iофьоу шыгыгьэп, ублэпIэ классхэм якIэлэагьэ-джэнэу Краснодар дэтыгьэ Адыгэ кIэлэагьэджэ технику-мым чIэхьагь. Андырхьое Хьу-

сенэ ар деджагь. 1939-рэ ильэс кьы-чIэтIупшыгьом ар шыщыгь, а еджапIэр кьэзыухыгьэ нэбгы-ри 125-мэ IофшIэпIэ чIыплэхэр агьоты-гьагь. Ежэ Хьаные Фэдз агьэкIоагьагь. Заор кьызеахьа-гьэрэр ашIэу цыф-хэр гумэкьыгьо хэты-гьэх. НыбжыкIа-бэмэ Iашэр ашгьэш, пшым яшыпкьэу пэ-уцужых. Урокхэр заухыхэкIэ, Хьаные кIэлэеджакIохэр игьусэхэу колхоз шьофым Iоф шашIэ-щыгь.

ИIофшIэнкIэ гьо-гу кIыхэ кьыкIугь. Кьуаджэхэу Фэдз, Д ж ы р а к ь ы е, Еджэркуае, Козэт яеджапIэхэм, зэхэ-зымыхьырэ кIэлэцлыкьIхэм яеджапIэу Мыекьуапэ дэтым Iоф ащишIагь. Хьаные агу кьэкIыжы зэлэашIэрэ ансам-блэу «Налмэсым» хэтыгьэхэм. Ахэр Тифлис шырагаджэхэ зэхэу кIэлэпIоу ахэтыгь. Ильэс 35-м ехэу кIэлэагьэджэ IофшIэным ритыгь.

Щытхьыныным, тын лэа-плэхэр кьыгьэхьэным ар афэ-мыбэнагьэми, ахэм ахэныгьэп. «За доблестный труд», «Iоф-шIэным иветеран» зыфилорэ

медальхэр, шытхэу тхылхэр Хьаные кьыфагьэшэоша-гьэх.

«Андырхьое» чIэтIуп-щыгьор ильэс 50 зэхэу, 1989-рэ ильэсым иIоныгьо мазэ кIэлэагьэджэ колледжым зэлэагьэу зехищэгьагьэм ащ благьэу нэIуасэ сыщы-фэхьугьагь. Тыщымыгуагьы-гьахэу зэлэагьэу цыфьбэ кьекIоллэгьагь, нэбгырэ 47-рэ. Ахэм ягукьэкIыжыгьэр зым зырэпиутыгь кьызеахьа-жыщыгьэр, яныбжыкIэ-гьу агу кьызеахьыжыгьэр тистудентхэм альэагьун альэ-кьыгь. УпчIабэхэр аратыгь, уахьтэр ашIомакIэу, зэфэчф-хэу зэдэгьышIагьэх. Джащ кьыщегьэжьагьэу ильэс кьэс гьэтхэпэм и 25-м зэхатхэрэ зэлэагьэу кьахьагьэу рагьэ-жьагь. Хьаные ипхьорэлфэу, зэлэашIэрэ травматологэу ХьутIыжэ Тимур зэлэагьэу кьыщэщыгь. Студентхэр ягуапэу ащ ежэщыгьэх. Мы ауахьырэ ильэсхэм ипсауныгьэ изытет кьызеахьыгь, кьэа-жыны ыльэагьыгьэп, ау те-лефонымкIэ кьафэмыгушIоу, кьафэмылбаIоу кьыхэкIы-гьэп. Хьаджэмыкьо Хьаные лытэныгьэ фэтшIыгьэ, заом ыпэкIэ Iоф зышIэгьэ кIэлэ-егьаджэхэм шьхьащэ афэ-тэшIы.

АЦУМЫЖЭ Казбек.

Тарихь шIэныгьэхэмкIэ доктор.

Ихэгъэгу, ильэпкъ, ятэжъ пашъэхэм ячыгу, ины-дэльфыбзэ цыфым шлу зэрилъэгъунхэ фаер ны-ты-хэм къапкырыкын фаеу алытэ Кфар-Камэ щып-сэухэрэ зэхъхэгъусэ ныбжыкълэхэу Лышэ Аслъанрэ Ясминрэ.

Лышэхэм яунэ чылэм кышчыгъотыгъуаеп, зыдэщы-лэр умышлэми, бгъу пстэумкълэ гъэлэгъэ адыгэ быракъхэм ура-щэлэшт.

Аслъан игуапэу иунэ тыри-щагъ. Ясмин ланэр кышынэу фежыагъ, япшгъэшъ нахыжыгъу Ясин ащ дэлэпылэщтыгъ. Куджанрэ Налмэсрэ зэфасакъы-жыых, нахыжыгъхэр агъэгумэ-кырэп.

Унэгъо зэдэлужь-зэкълужьэу ары Лышэхэр къуаджэм зэрэщашлэхэрэр. Аслъан къалэу Элат кышчыгъу, янэ-ятэхэ-ри, илахыыл-благъэхэри Рихъа-ние дэсых. Ежым шхъхэгъу-сэу кыыхыгъгъэр Кфар-Камэ щыщ, яунагъокли мыщ шэп-сэух. Гъогу полицием ипаш, кыфгъэгъэгъэ гъогур Кфар-Камэ кышчырегъажышъ, Рихъание нэсы.

Ильэс 37-рэ кыгъгъэшлагъ. Унэ дэгъу тло зэтэгъу ышлыгъ, исабайхэм зэрилъэкълэу апылгъ, илоф дэгъоу егъэцаклэ.

«Шапсыгъ» зыфиорэ гъэ-зэтэу Тыркуем щыпсэурэ Лышэхэм къаегушылэрэ тхыгъэр зэрытыр кызысэштэм, Аслъан ащ инэу шыгушлукыгъ, сурэтэу итхэр зельэгъум къэ-кууагъ.

— Марыба сэри сурэтым сыкыридагъ. Мары Омэри, Аслъани!

Жъоныгъуаклэм и 21-м Урыс-Каказ заом хэклодагъэхэм яшлэжъ и Мафэ Израиль шыагъэунэфыкы зэхъум, шыу куп Кфар-Камэ икли Рихъание клогъагъэ. Ахэм атырахыгъэ сурэтыр сэ Интернетым кыс-хи згъэфедэгъагъэ. Ау ащ ит клалэхэр сшлэщтыгъэхэп, зэгорэм слъэгъунхэри сшхъэ кы-хэгъагъэп.

Аслъан телефонкълэ зафите-уагъэм бэ темышлэу ишгъэ-огъухэу Мэлыщ Аслъани, Нэпсэу Омэри ябын-унагъохэр ягъусэхэу къэсыгъэх. Гъэзетыр кызыэпапльыхъщтыгъ, Кавка-зым, адыгэ хэкужым зэрэ-щашлагъэхэм шыгушлукы-щтыгъэх.

Тыбысым кызырэиуагъэм-кълэ, мэлылфэгъум и 21-м ежыри къэхъугъ. Адыгэ лъэп-кым кырыклогъэ гъогу кы-ныр зызригъашлэрэм щегъэ-жыагъэу ар ежъ имафэу хи-гъэунэфыкыжырэп.

Мэлыщыр — инженер, ме-дицинэ оборудованиехэр егъэ-уцух ыкли егъэлажыж. Адыге-им шылагъ, унэ бизнеси кы-шызэлэуиыгъагъ... Чыгужым кызыэригъэгъэгъыштым егу-шысэ, имафэхэр Адыгеим щыхъурэ къэбархэм нэлуасэ зафишынмыкълэ (Интерне-тымкълэ) регъажыж.

Омэр газ хызмэтым шэла-жы. Псэуплэ заулэмэ, Кфар-Ками ахэм ахэт, газ зэрыт бал-лонхэр афарегъашх.

Лышэхэм адэжъ тызисыгъэ тхъамафэм зы пчыыхы тагъэ-зэщыгъэп, пчыхъэ клахэ охъу-фэ кыддышысыщтыгъэх. Аслъан кыпэблэгъэ цыфхэр тэри нэосэ дэгъу кытфэхъу-гъэхэу тызэбгъодэкълыжыгъ.

Ятлонэрэ мафэм Аслъан ынэхэр плыжы хъугъэхэу лофышлэ кызыэрикыжыгъэр

слъэгъугъэ. Сэмэркъэуэз, ичыы-зэрымкыгъгъэм ар кыыхэкълэ-гъэу къариуагъ. Нэужым тша-

АСЛЪАН АДЫГЭЛІ

шъомбгъу. Тхъахъохэ Азми, Зу-хер ыкли Зэчэрыи алоу чылэм этнографическэ музейтлу ща-гъэпсыгъ. Шхъхэлэхэу ллакъом

гъэ лы ешъуагъэ зэрыс авто-мобилыр чэщныкъом къагъэу-цунэу зыфежыжэхэм, рулым клэрысыгъэ арабым Аслъан игъусэ ынэхэм нэпсыр кы-клэзыгъэкълэрэ газыр кызыра-клиутхагъэр. Аслъани ар кы-нэсыгъ, ау лыгъи пытагъи кызыхыгъафи, ллитлэм алэхэр зэтырипхэхи, полицие участкэм нигъэсыгъэх.

— Уитетыгъо нахъ лъагэ хъуным пае лоф зыдапшлэхэрэм закыхъэгъэгъэщ зэпытын фае, — ело Аслъан. — Узэрэнахъ лушыр, апэ узэритыр, сэнау-щыгъэ зэрэпхэлъыр ащыб-гъэгъупшэ хъуштэп. Зы лэна-тлэм нэбгырэ заулэ енэщымэ, апэу тырагъэхъащтыр джуртыр ары.

Гъэшлэгъон горэ кытитыгъэ-лъэгъунэу ылуи Аслъан тыри-щэжыагъэу чылэ гъунэм лут фермэм тынэсыгъ. Шхъхъуным чылэм зэрэщыпыхъабыгъэ-хэр, клэлэ куп зэхыхы фермэ зэрашыгъэр, шыхэр чэзыу-чэ-зыоу зэрагъашхэрэр кызы-рэтфилотэгъагъэр тыгу къэ-кыжыгъэ.

— Джыдэдэм си Псычъэ кышшозгъэлэгъушт. Тхъау-мафэр кызыэрэсэу мыщ сы-къэкълэ, зычысэгъэпсэфы, — ылозэ, фермэм тытэхъагъ.

Аслъан кызыэрэкълуагъэр зэхишлагъэу Псычъэ лъэшэу кызырэгъагъэ. Кызырэиуагъэм фэдэу илъэсх зыныбжъ шыр дахэ, лъэш, лъэпкъ дэгъу кы-зэрэхэкълыгъэр гъуашэрэп. Зе-дэхашлэм ыуж фэмыщылэу зигъэлъати шым ешэсыгъ.

Къэкълуштыгъ, адыгэлл шып-кызу ар тапашхъэ итыгъ.

Аслъан джыри кытитыгъэ-лъэгъуштыр ымышлэу гулэ-щтыгъ. Етланэ электромоби-лым титлэсыхы къуаджэр къэт-пльыхъагъ. Цыфхэм япсэукли, къуаджэм ищылакли зыкызы-рагъэтырэр гъуашэрэп. Ныб-жыкълэхэр бэу дэсых, унагъо-хэм япчъагъэ кыыхэхъо. Гъэ-шлэгъоныр мыщ цыфхэр зэрэ-щызымышыгуыгъыхэрэр ары. Гъунэгъур ежъ нахышлоу мэп-сэумэ, ежыри ащ зэрэкълэ-хъащтым хэти пыл. Мыщ дэу ущыпсэуныр ашлоемыкълэ, зы

умышлэу ушысыныр ашлохъай-нап.

Кфар-Камэ бизнес цыкълум дэгъоу щыпылтых, чылэм удэмыкълэу ищыкълагъэр зэкълэ пщэфын плъэкълышт. Нэбгырэ минич нахъ зыдэмыс чылэм зыщагъэпсэфынэу цыфхэр къэкълэ.

Туризмэм мыщ зыщэу-

къуаджэхэми мыщ фэдэ тучан зэфэшхъафхэр адэтыгъэхэ-м...

Яунаеу лоф кызыэлэуыхынэу пыхъэгъэ клэлэ ныбжыкълэхэу Нэпсэу Адамрэ Тхъахъо Куджанрэ Аслъан нэлуасэ тафи-шыгъ. Къэгъагъэхэр щачэнхэу павильон кызыэлэуахынэу ахэр фаех. Ищыкълагъэр зэкълэ ежъ алэкълэ ашы.

Чылэм щыпсэухэрэм къэ-гъагъэхэр, куандэхэр, жъау кызытырэ чыгъхэр якласэх, арышъ, къэгъэгъагълэхэр, рас-сэдхэр къалэм клэхэзэ къащэфы.

— Тэ тлэшхытлукълэ хэт-лэхъэрэ кълуагъэр ары зэкълэ зэрэдгъэпсырэр. Умышыгъахы-мэ, уишпыкълэу лофым упыль-мэ, кыбдэмыхъун щылэп, — ало клалэхэм.

Философэу Умарэ иуни тышылагъ. Умарэ унэе тучан илэу, илофхэри зэпыфагъэу, дэгъоу псэуштыгъ. Ошлэ-дэмышлэу ащ ищылэкълэ-псэукълэ зэблихъугъ — акъыл-гупшысэхэм заритыгъ цыфыр дунаим кызыкълэтехъорэр, ищылакълэ анахъ мэхъанэ зилэу хэлъыр зэригъэшлэнхэу. «Сишыкълагъэр зэкълэ си, ахыщэр зэкълэ уугъо-ишъуштэп, арышъ, рэхъатэу, гупсэфэу сигъашлэ щыщэу къэ-

тыубытагъ. Ащ Аслъан ятэ-щагъэтлэлыжыжыгъ. Пчэды-жым щегъэжыагъэу ащ бэ кылорэп, етланэ ыгу кызы-луехы.

— Сыгу мыпсэфэу зыгорэм сигъэгумэклы зыхъукълэ, къэ-халтэм сэкълэ. Сятэ икыашхъэ сызэрэтэхэу сэгупсэфыжы. Сэ ар сиупклэжыгъоу, кын зыщыслъэгъурэм кыскыотэу щытыгъ. Инэу ар кысщэкълэ, арышъ, сымырэхъатых зыхъу-кълэ, сыкъежышъ, ыдэжъ сы-къэкълэ.

Къэхалтэр клым-сым. Апэ-рэ кызу шылым ыдэжъ Аслъан кызуцуншъ, ынаплэхэр зэтырель-хъэх, Тхъэм елгъэлунэу регъа-жы. Къэхэр кызыэлэсэпльы-хъэх, ау кыэнэтлэхэхэр слъэ-гъухэрэп. Алахым ыпашхъэ цыф пстэури зэрэщызэфэ-дэр Аслъан кытиуагъ. лыхыл зымылахэхэм яхъадэхэри мыщ дэлых. Арышъ, къэхалтэм зыдахъэхэкълэ, зэфэдэу зэкълэми Тхъэм афелъэлх.

Рихъание дэт къэхалтэм хэб-зэ гъэнэфагъэ щызэрэхъэ. Мыши кыэнэтлэхэхэр шаты-рагъэуцох, ау ахэр яинагъэкли, ялъэагъэкли зэфэдызых. Ащ кырагъэкълэрэр зэкълэ цыфхэр Тхъэм ыпашхъэ зэрэщызэфэ-дэхэр ары.

Тыкъэкълэжыкын зэхъум Лы-шэхэм яунэ цыфыбэ кышчы-зэрэуыгъагъ, ишъэогъухэри

ШЪЫПЪ

ахэм ахэтыгъэх. Клэ-лэцылкълухэр шхъа-фэу ланэм клэрагъэ-тлэсыхъагъэх. Сядэ-лушъ, сымыгъэшлэ-гъон слъэкълэрэп цы-кълужыыхэм адыгаб-зэ зэрашлэрэр. Ахэр къабзэу ныдэльфыб-зэм зэрэрыгушылэ-хэрэр!

— Унагъоми, клэ-лэцылкълэ ыгышлэми, еджаплэми сабийхэм ащятэлэ ыкли ащятэ-гъашлэ узышъщ лъэп-кым ыбзэ умышлэ-ныр зэрэхъайнапэр, хэти ищылэкълэ-псэ-укълэ, игъэпсыкълэ зэрэадыгэр кызыхи-мыгъэщымэ зэрэмы-тэрэзыр ыкли зэрэмызафэр. Арышъ, цыкълухэм адыгабзэр ашлэным пае ар янэ-ятэхэми алулын фае, — кытиуагъ Кфар-Камэ дэт еджаплэм ады-габзэмкълэ щезыгъэдэжхэрэ Гъоркыожъ Сарыет.

Лышэхэми, нэмыкълэ унагъо-хэми а мытхыгъэ хабзэхэр дэх фамышлэу агъэцаклэх. Ады-габзэр дэгъу дэдэу ашлэ, на-хыжыжэхэр нахыкълэхэмрэ зэ-фэсакъыжыых, шхъэкълэфа-гъэмрэ нэхъоимрэ агъэкълэ-дырэп.

Аслъан ежъ пае адыгэ шъуа-шэ аригъэдыгъэу ил, нэужым ыкълэ пае аригъэдышт. Ильэс заулэ зытекълэклэ ишэу Псычъэ джыри зы, Куджан пае, кы-гуигъэуцошт.

Лышэ Аслъан иунэ ышхъагъ адыгэ быракъыр щыгъэлэгъэ зэпытышт.

НЫБЭ Андзор.
Сурэтхэм арытхэр: **зэшэ-огъухэу Лышэ Аслъан, Мэ-лышэ Аслъан, Нэпсэу Омэр; Аслъан ишэу Псычъ, Абы-дэ Хыс.**

нагъэр згъэкълэжы сшло-игъуагъ, — ело ащ. — Сызы-фаер кызыдэхъугъэшъ, шыкур».

Умарэ пхъэшлэ лэпэлэсэ хъугъэ. Ежъ ылэкълэ ижырэ черкес къухъэхэм ямакетхэр, лашэхэр, адыгэхэм ящылэкълэ-псэукълэ шагъэфедэщтыгъэ хъап-шыпхэр ешых. Ышэнхэу арэп, ыгукълэ тхъагъо хегъуа-тэш ары. Ишлэагъэхэм ащыщ-хэр хъакълэхэм, икълэджэгъухэм аритхэу кыыхэкълэ, адрэхэр кол-лекции шхъаф икълэу, иунэ зэрэщытэу, музейм фэдэу, ахэр щыплъэгъуштых.

— Узыпльын фаер угукълэ кыыхэпхыр лофыр ары, — ело Умарэ. — Цыфхэм пшлэрэр ящыкълэгъэмэ, ори урящыкълэ. Адрэ пстэумэ пклэ ялэп.

Тхъамафэ хъугъэ тыбысым кызыддекълэуырэп. Тигъэ-шлуагъ, тыкыришэкълыгъ, ти-гъэтхъагъ. Ежыр мэгумэклы, зыгорэкълэ тыгу хыгъэкълэгъэмэ, кызыэрэпгъокълыгъэхэр тыгу римыхыгъэмэ елош.

Непэ Рихъание тыклонэу те-

Зихьэ кум ихьэрэр мэунэхъу, зихьэ уц ыхьурэр мэунэ

Повесть

(Къызылэлыкlorэр
шэклогум и 23-м
къыдэклэгъэ номерым ит).

— А, Шэнышор, зыгорэ епэс нахькIэ, хьайнапэ тызэрэпшырэм хигъэхьощт, — мэгүлэ илI ишэн икьюу зыуплэкIугъэ од къатымышэм.

— Къызэмыгъэлушгъаш уинысэ кIэскъ, сэшIэ хьун къызэрымшорэр, — кыхьэкукIы орыжым.

— КыхьэкI сIуагъэш, кыхьэкI, джэгольжэ, зэогъу усымышIысэ, зэхэпхьэрба?

— СыкыхьэкIына, хьэмэ сашхьшт!

— Хэ шымылэу хэта узышхьштыр, гырынэ нэшъу, — ыгъэгубжыгъэр нахь къызэлыкIы, ицIыкIугъом цIэтэдзэу илагъэр ыгу къыгъэкIыжыгъ.

— Хьэхэр ядэжэ исых — колхоз тхьаматэмрэ совет тхьаматэмрэ бэу къысшышхагъэх, къэнэжыгъэр язгъэшхьыштэп!

— Умыдэлэштмэ озгъэлэгъушт сэ зэрагъэдалохэрэр! — Гуаргу макьэр пигъэлукIэу, мэшIотхьуабзэу шхончпэм къырихыгъэр гугъэтхьтхэу, гъозуор орыжым шхьащигъэуцуо дэоагъ иунэкъошчир.

— Арэу Iозэ шIы! СыбгъэщынагъэкIэ уемынэгуй! Уикъэрэгъулэ шхончыжэ цыкIу пэнэшъу къуалэхэр рыгъащтэх нахь, ащ фэдэ Iаджи слэгъугъэ, — IэутIэ къыдишIыжысэ псым кыхьэхьоныкIыгъ.

Шхонч омакьэм къэхьугъэр амышIэу къыришэлIагъэхэм ахэтыгъэх орыжъ гузэгум зышчыгъэгусагъэм илэгъу хьулъфыгъэхэри, нахьыжхьэри. Iофыр зыфэдэр зашIэм, сэмэркъэум ратIупшыгъ. Чэщ къэрэгъулэ хьамбархэм адакlorэм кыхидзагъ, ыкIуи кырихьылIэжыгъэу ылгъэгъугъэти, ыгукIэ шыгушIукIэу, къэгъэгъэхьасэм къызэрэщычыгъэми шымыгъуазэу:

— Зызэблэтхьузэ чыегъу зырыз итэхы, тIумкIи тызэдэчъемэ, мы зигугъу кышIырэ тхьамэтэ хафэр къытгъэпIагъэш тыкылуифышт. Хьамбархэм лэжыгъэр ренэу адиз, IункIыбзэхэм цыргъушчыр атегъэлэджыгъэу. Сэ сэгъолыш, зысэгъэпсэфы, ежэ мэлпыры. Тызэхьожыш, ежэ зегъэпсэфы, сэ сэлпыры. Ау гъэшIэгъонхэм гу алыштэу сыублагъэ, къэрэгъулэныр зынэсыжкIэ, мыхьомышIэхэр Iухьухьагъэхэу сыокIэжы. Сегуцэфагъэ зэтесэу мэхьыекIэ. Сеплэгъэ-кIуагъ, зэрэсIуагъэуи хьугъэ, хьухьухьоу мэхьы, ынэшхохэр къикIэу. Ауштэу мазэ итхыгъ, тIу хьугъэ, ячэнэрэри кIуагъэ, кыкIыригъэчырэп, шIоу мэхьыети сыригъэзэщыгъ: «НэбгыритIум апаекIэ сэ Iоф сшIэн слэгъыштэпыш, учыиен джащ шышчыгъэт», — сымакьэ

сымылэтэу фэгъэпытагъ.

— Алахьым семыукIи, ащ фэдэ гунахь цыф ешта? Умэхьашэрэба, сызэрэпсаоу сшъо тепхымэ? — еслорэм шыщ зыхыгъэхэрэп, нахь зеухыижы Чабэм пчъагъэрэ кIогъэ хьаджэм нахь лгъэшъу.

Сыригъэгупшысагъ есшIэмэ хьуштымкIэ, секIошъылIи ынэ зэкIэхыгъэшхомэ апэшхьэ шыпкьэм сIэ блэсхыгъ, кыблэсхыжыгъ. Макъи-лгъакъи пымылукIэу сакъэу мэхьыети, ипIэокъешхь шъабэу кышчысхыгъ, шъабэуи сыкызэкIа-кIозэ сыкыбгъодэкIыжыгъ. Сичыегъу зышчысухын фаер къэси згъэзжыгъэ. Шхончыр шIохэлъагъэу тезэкIухьэ.

— Арэп, Хьаджэмкьор, нычэпэ сизакъоу сызэрэбгъэкъэрэгъулагъэр, делэ зыкысэпшIылIи! — губжыгъашъо зыригъэшIысэ къыстепшхьэ, сеплъымэ, шхьащIэ. Шхьэлпцэнба, ипало зэрэгъэбылтыгъ, кышIэрэп, шыгъупшэжыгъэнкIи хьун. Ащ фэдэ мышIэ илэп.

— Ныбджэгъужыр, а «шIудэдэ плэгъурэ» тхьаматэхэм язгъэшIэнымрэ зафэу укыздэпсэунымрэ ахад, учыиен джащ шыух, — сымакьэ къэсымылэтэу сегыигъ.

— Сигунахь зэрэпштэрэр икIурэпыш, кыхьэоэгъахь ара, Хьаджэмкьор?

— Ауштэу умылоу уипало улъыплэгъагъэмэ нахьышIугъ, — сфэмышылэу сэри кызынэпысуытыгъ.

— УкыстекIуагъ, тхьагъэпцIыж! Уибэджагъэ сышчыгъуазэми, сыохьоршэрэкIын симурадыгъ! Тхьэр осэгъэлъэу, сэри сыолъэу, сымылуат. Емынэ лгъэкуишым семылуат, — тхьамэтэ лгъашэм бэщ зериыгъым фэшI ауштэу еджэщтыгъ. — Сыкыаплэгъэ сызэрэчыгъэрэри чылэм сыдкIэ ищыкIагъ, икIунба цIэтэдзэу сIэр жьы цэхъу апымыгъэшагъэу.

— Ептжыкыгъа паIор? — кыкIэупчIэ иунэкъошъу «централкэм» шэр икIэрыкIэу дэзылгъабырэр.

— Есымытыжы хьуна, а чышIэ дэдэм шышчыслэгъыжы, ичыиакIи апэрэу къэсIотэжы. Синыбджэгъужыр, — къеджыкIы орыжъ гузэгум, цыфхэр къекIуалIэхэзэ купышхо кыкIугъэш, остыгъэхэмрэ фонархэмрэкIэ зэпагъэнэфыжы, зэкIэ къелэгъу, — синыбджэгъужыр, мардж, шхончыр кыыых, «усемнацатым» пулимотрэ винтовкэрэкIэ амыукIышгъуэм кьозэу сыригъэшъышт! Бэеой кызырэрэр! Шхьас ышIэрэп, сыхиукIыхьашт!

ГушчыIэр кырымгыгъэхьэзэ шхончэо мэкъэшхор орыжышхом ышгъашъоу ригъачъэу, чэщыр зэлитхьэу окIаеу къэуагъ.

— Емынэ пекIу, дзэм фэмыукIыгъэ Иманцыз, сыуукIышта?!

— Джащ нахьыбэрэ къэсэмыгъэложьэу кыхьэкI! Джы сыкызыокIэ, унашъэ кысыуышт, нэпэтэх, аужырэ кIуапIэ фэгъэшIышт орыжъ шгъугъэр!

— О зэрэпIорэм фэдэу шытэп ар, делэ зыкышIы нахькIэ, ащ фэдизуи ешъуагъэп, иакъыли ий. Ильэс пчъагъэрэ тызэдэлэжыагъ, тицIыкIугъом щегъэжыагъэу тызэныбджэгъу, — тIэкIу кыухыиыгъ Хьаджэмкьом.

МетритIу зиинэгъэ лIышхоу зипалIэ лIэрэм зелагъэ, орыжым изакъоу бэрэ кыIохьэш, къекIухьэ шIошхьэ-кIошхоу, чылэ гузэгум зэрэрихьыштым егупшысэу. ГушчыIэныр зиджагъом лIыгъэкIэ ыжэ кыдащыгъ, зэрэмышгъэжэу мыгумэкIыхэу пелыуан хабзэм рыгъуазэзэ:

— ШгъуIэкIэукIэшт мы тхьамыкIэр, шгъузэбгырыкIыж! Тэ клон кыхьамыкIыжэу? Нэфынагъ зыхьэхьэм, зэшъуагъэри кIэкIыжыгъ!

Ардэдэм ымакьэ къэлугъ, аIуагъэр зэхимыхыгъэми:

— Шгъузгъэделагъ! Шгъу-кысэзэщыгъэмэ шгъусыуплэгъулугъ! Нью быркыым сыригъэзыгъэти кыспэгущы-лэжысэ, кIэлэ лгъэпсыгъори гъусэ кызешым, шхьэхьэ-псачъэ изгъэфагъэх! Ащ фэшъхьафырэмкIи шгъуызыкIэсы-угъоигъэри шгъозгъэшIэн, пцэжыешэ бэлэхьыи синыбджэгъужыри, непэ шгъэрэ блэкIы гу лымытэу. Хызыбз пцэжыер тюржыгъ, пшышIышIэу зэблэпшых.

Чыгум тетхэр «хьэ-хьай» мэкъэшхор ахихэу зыдхьащхьэхэм, ебэнэхи ыжэгъу ылыгъэу ежэ ехьышчырэу шIуцIэ кIэко тегъэлэпсыхьагъэу пцэжыи пцэрышхо кыхихи, ниджым кытыридзагъ. Къэхьугъэр кызыгурымылуагъэхэм орыжъ пцэжыи пцэрышхом псынклэу зыкыаригъэшIэжыи хэзэрэтэкъуагъэх. Зым цылгъэ-матэр чIегъэбы, адрэм хьытыур къекъудыи, ячэнэрэм цэлгъэгуанэр ашгъахьаруIубэ. УяплынкIэ тхьагъоу чэщ орыжым зэрэхьаблэу хэзэрэгъэзы-хьагъэх. Остыгъэхэр зылыгъхэри ягъусэх, янэфынэ ишIуагъэ кьэмыкIорэми. УяплынкIэ тхьагъоу сурэт гъэшIэгъон.

— Е-е былым, былым нэлэ, — фэщыIэрэп пелыуаныжэу орыжыгъэр зылгъэу зышIогъом.

— Сыда ауштэу пIорэ, батырыж, — «уэсемнацатым» афэмыукIыгъэм зигъэсэмэркъэуэз илэгъу лIышхом зыкы-фегъазэ, — пшIэжырэба «тир-пат тирети» годым джэешхоу псыхьом ниджым тенагъэр цукмIэ къафапши, зэхуупкIати чылэм зэрэхэбгошгъагъэр?

ЦуитIу зыкIэшIэгъэ кушхом имыфэу ыкIэ чIыгум зэрэди-лгъэшъуштыгъэр пщыгъупшэ-жыгъа?

— Ар псыхьом джэягъ, лы IэшIугъ, мы орыжэу зэрапхьорэм ымэ пыушт пцэжыи-ми, уигъэтхьэштэп!

— Тхьэм ашхынэу къафы-хигъэхьуагъ ари, ильэс пчъагъэм гу лгъагъэп. Яшхыгъо хэлъыти, Iоржьорылэм кы-ригъэлэгъугъ. Яхьалэл! АкIэ-мылуIай! Ори бжыныфыри, картошкэ гъэжыуагъэри умы-упкIэпкIэхэу ошхых, уигъалIэрэп нахь.

Пцэжыиешэ кIэлакIэхэм заушIэныгъап, шIуцIабзэхэу, гъэмэфэ тыгъэнэстырым тыгъэрыжэ ышIыгъэхэр мзэхэм хэкIуакIэщтыгъэх. Замыгъэсы-сыштыгъэмэ, орыжым кыхьэ-кIагъэхэу къэлъагъоштыгъэх. Тхьэжыпэщтыгъэхэр цыкIу дэдэхэр ары, псыжIуытухэу орыжыгъэр зэлэшIэжыштыгъ. Ежхэм атегъэпсыкIыгъэ цы-кIухэр кызаубыткIэ, куо-хьа-ушхоу гъушгъэм тырадзэщ-тыгъ. Псынжэ закIэ хьужыгъэ кIалэхэр зылгъэгурэ лIы тIу-рысэхэми яшхын кшаагъахэу зафэщыIэщтыгъэп. Бзыл-фыгъэ ныбжыкIэхэри яджэ-накIэхэр пышгъуыжыгъэхэу янэхэм акIэлэпхьэгъагъэх. Нэцэ-лүцэм зифэпжыи, шхон-чыр зылыгъ иунэкъошми ешIу-жынынэу игъо ифагъэу, иныб-джэгъухэм «гъакъ» адыригъа-лоу азыфагу исыгъ. Пцэжыи-шэм зэрэшIуиушъэфыгъэмкIэ зиухыжынынэу пчъагъэрэ кыкIиIотыкIыжыгъ:

— Ныбджэгъужыр, орырэ сэрырэ кытэхьулIэгъэ заулэм сыдкIэ кыхьэщын орыжъ пцэ-жыиер?! Зэрэчылэу афикъушт, зэрэраупцIыж. Псыхьом кы-хькIи чылэ гузэгум Тхьэм кы-дихьагъ, зиунагъо бэгъон, сшIошъ хьугъэп апэу зысэлгъ-гъум. Хьушта зэрэгъэшIэгъэ шIыкIэр? Дэгъоу сыуплэгъу-гъэхэба? Сиунэкъошым ячэнэ-рэ щэмкIэ орыжым сыхи-гъэфэн сшIомышIыгъэмэ, джыри сакъыдэдэжгъуштыгъ.

— ИкIушт! О уихылагъэ зынэсырэр сэ икьюу сэшIэ, ар мыхэм сыдкIэ ящыкIагъ?! Нью одми икIунэу кыреб-гъэчыхьахьыгъ, кIэлэ кьуащэ-ри чьэкIэягъ, сыгукIэ сышхысэ салпылгъагъ. Хьушт зызэрэб-гъэшэтэжыгъэр! Яфэшъуашэу уадзэкIуагъ.

— Ау о уикIалэ сыныбэ кыридыз тетыгъ. ОшIэжы-ба, джынэ зыкьэсшIи, пырхь-сырхьэу игъогу сыкызыте-тIысхьэм, сэри джынэу зыкыс-шIошIыжыныным зынэгъэсы-жыгъэу ыпи ыужи сымы-гъако зэхьом, сэжыи лгъыгъэр кырипхьоти, зыкысымыгъэ-шIэжыгъэемэ, сшIоф ышIэ-щтыгъ. Сэмэркъэу делэри хы-сигъэнагъ. Уимэкъуауи хьхьа-

гъэп орыжым, пшъыгъэпэн-фай, — IапэкIэ кыригъэлгъэ-гъуи икьэбар кыухыгъэ зыз-гъэпсэфымэ нахьышIоу тезы-убытагъэм.

— Хьау! ДжэдитIу ылыгъ. ИкIункIэ елгытэщтын, — иныбджэгъу хьоршэрым зыри-мыгъэукIыхьэу джэуап кыри-тыжыгъ.

Мэкъуоныгъо зыхьукIэ уаер мэхьыжэми, ошъогу рэхьа-тыгъ кызырэмышхьыштым ишхьатэу. Орыжыгъэр зэлэ-шIэжыхьэрэм къадэхьащхэу мээ хьурэябзэр бзыхьажы-гъэу, тыжыныпсыр пыкIутэу кыдэпшысэзэ чэщыгум кы-кIигъэтхьэу ашгъагъ шпып-къэм кыиуцагъ. Iэгъо-блэгъур тыжыныпсыкIэ кыгъэкIэрэ-кIагъ, лIыжъ кьатымышхэм кьашIушIагъ, тыжыным ха-шыкIыгъэ папкIэхэу жэкIэ-пэкIэ къэрабэхэр нахьыежэу кызынэгъэлыдыгъэх. Япхьэ бэщхэри тыжын закIэу кы-ригъэлэгъыи къакигъэкъо-жыгъэх. КъэгущыIэхэрэми ты-жынышхэрэ къауигъэуцагъэх. Псышхьашъом тыжынып-сыр кызырэтэритIупшышхьа-гъэр римыгъэкъоу, Iо-лгъаохэу хэтыхэри а дэдэмкIэ кIигъэ-лыкIыгъэхэш, къагъэшIагъэм хэтыгъэхэу кыпшхьэу. Матэ-хэм арылты, чIыгум телги, кыхьахьэрэ пцэжыиэхэми а зы тыжынышхэрэ атео. Кызыр-шIушIагъэмкIэ рыразэу мазэ-ри мэлэсэжы, цыфхэри мэкIэ-макIэу зэбгырэпшыжыых, шхьаадж Iукагъэм рыразэу. Пцэдыжым пзыдзэжышты-хэм амурад кызырадэхьушт гугъэр мээ чэфым кызырари-тыгъэм шыгушIукIыхэу, амы-ушгъэфэу зэраложы.

Сыхьат горэм чыиэпэ изы-хыгъэхэр чэфхэу мэлсалгъэх, нахь тIурысэ дэдэхэу чэщ чы-ери макIэу хэзыгъэхьожыхьэ-рэм ягушыи, якъарыи кы-кIырамыгъэчэу нахьыкIалохэм адырагъаштэ. Купэу чэу цэп-кыи кIэгъэкъон зышIыгъакIэм ыпашгъэхэ нахьыжхьэу шызэ-хэсхэм ашгъагъ итых. Акъы-лэгъу къагъэшIагъэм зэфэхьу-хэрэм ягушыи Iухьхэм фэдэ кызырэхьащытым емыхьы-рэхьышэжхьэрэм апэрэ шIэ-гъопыш тхьэжхьэу ядэлух гушыIапэр зыубытырэ Iу-шыжхьхэм. Нэбгырэ пэпчэ кылоштыр кьэшIэгъуаеми, кызыфалощт Iофым елгыты-гъэми, фэхьазырых ешэнхэу. Къэзыгъэжыи, зызылажи, шэны-шIуи, шэнычи якъэбар нэ-фагъэми, кIалэхэр кIэ горэм ежэ зэпытых. ПхьэнтIэкIу лгъхьанчэу унэм кырахыгъэ-хэм атесых тIурысэ купыр. АпшгъэкIэ шысыми, ыхьэкIэ шысыми шытхэри, шысхэри ясэжыгъэх.

(Джыри кыкIэлыкIощт).

Тэмарэ иорэд мэжъынчы

Урысыемрэ Абхъазымрэ язаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, республикэ къэралыгъо филармонием иорэдылоу Нэхэе Тэмарэ иконцерт Мыекъяупэ щыкыуагъ.

Филармонием изал цыкыу тысыплэ нэкыр хэгъэки, уцуплэ горэ шыбгъотыжынуу щытыгъэп. Пчыхъээзыхахэр зезыщгъэ Хьакъуй Заремэ кызырйауагъэу, искусствэр зышлогъэшлэгъонхэм ащ фэдэ концертхэр джырэ уахътэ ящыкылагъэх.

— Искусствэм цыфыр еплу, шыплэныгъэм фегъасэ, — кытитыуагъ тиреспубликэ и Къэралыгъо филармонием идиректор шхъалэу, Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ Иофышлэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ Иофышлэхуо Хьот Заур. — Кином ыкIи музыкэм афэгъэхыгъэ зэхыхъэм къащытлэгъэр Иофыгъохэр музыкальнэ искусствэм нахъ епхыгъэх. Тиартистхэм творческэ амалэу ялэр нахышлэу къагъэлэгъоным фэшI концертхэр тапэки афызэхэтщытх.

Нэхэе Тэмарэ художественнэ самодеятельностым щыригъэжъагъ. Адыгэкъалэ щыпсэуэ

лэпкь оредхэр кызырйауагъэхэр тшыгъушэрэп. Композиторэу Кыргъ Юрэрэ тхэкIо цырылоу Бэрэтэрэ Хьамидэрэ зэдаусыгъэ оредэу «Бжыхъэ шульгъур» зэрэтышт оредыор амыгъотэу уахътэ къагъэлэгъэ. Адыгэ радиом Иоф шызышлэгъэ композиторэу Натхъо Джанхъот игукъэкIыкIэ Нэхэе Тэмарэ ЛукIэхэ, «Бжыхъэ шульгъур» къырагъэлэгъэ. Оредыр цыфмэ шлэхуэ агу рыхыгъэ, зэлашлэгъэ «Катюшэм» фагъадэу, къыхадзэу бэрэ кыыхэкIыштыгъ.

Къэралыгъо ансамблэу «Исламыер» зызыхахэм филармонием ипащэу Хьот Зауррэ композитор цырылоу, художественнэ пащэу Нэхэе Асланрэ зэзгъыхи, Нэхэе Тэмарэ Мыекъяупэ къырагъэлэгъэ. «Исламыем» ишлуагъэ-

кIэ Т. Нэхайм искусствэм нахышлэу зыкышчыгъотыгъ.

Тыркуем, США-м, Израиль, Абхъазым, Москва, Налчык, Щэрджэскбалэ, Мыекъяупэ, нэмыкIэхэми Нэхэе Тэмарэ ымакъэ ащыжыныгъэ. Едлэу зышлогъомэ япчъагъэ хэхъо. АР-м исимфоническэ оркестрэ, купхэу «Русская удалымрэ» «Ошутенэмрэ» Нэхэе Тэмарэ оред къащело.

— Артисткэм итворчествэ хи-

гъахъо зэрэшлогъор кыдалгыты, «Классикэр классикэу шыт» зыфилорэ концертыр зэхэтшагъ, — ело Хьот Заур. — Филармонием иорэдылохэр цыфхэм зэрэзлашлэхэрэм дакIоу, искусствэм иплуныгъэ мэхъанэ зыкытэгъэлэгъэ.

Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ институт идиректор игуадзэу, искусствоведениемкIэ кандидатэу Светлана Хватовам пианинэм кырыгъалозэ, Нэхэе Тэмарэ концерт филармонием кышчытыгъ.

Кинофильмэхэм ащызэхатхырэ оредхэу тхакIумэр зыгъашлэхэрэ Т. Нэхайм ипрограммэ хигъэхъагъэх. Романсхэм уаымызщэу уадэу. «Вокзалыр нэбгыритIумэ апай» зыфилорэ фильмэм кыыхыгъэ оредым изакъоми, Тэмарэ концерт гъэшлэгъон кытыгъэу тэлыгъэ.

— Сыпшыгъэп, джыри ащ фэдиз оред къэсIоным сыфэхъазыр, — нэгущлоу Нэхэе Тэмарэ игупшысэмэ ташегъэгъуазэ. — Езгъэджэрэ студентхэр, силогъэшлэгъухэр, искусствэр зикIасэхэр пчыхъээзыхахэм зэрэчIэсыгъэхэр лэшэу сигуапэ. Концерт ужым кысфэгущлуагъэмэ сафэраз.

Сурэтыр концертным кышчытырахыгъ.

ИСКУССТВЭМРЭ НЫБЖЫКIЭХЭМРЭ

Къашъор тарихъым щыщ

Адыгэ къэралыгъо университетым тарихъымкIэ ифакультет ия 2-рэ курс Нешэ Нэфсэт щеджэ. Лэпкь къэшъокIо ансамблэу «Нартым» хэтэу пчыхъээзыхахъэхэм, мэфэкIэхэм ахэлажъэ. Искусствэмрэ лэпкь шлэжымырэ зэрэзэхыгъэхэм, ныбжыкIэгъум гупшысэу цыфым ышлыгъэр шыплэныгъэм зэрэщыпхырищырым къатедгъэгущылэ тшлогъоу тызэлуклагъ.

— Лэпкь шлэжым башэрэ уемыгушылэу Иофэу пшлэрэмкIэ къэбгъэшпыпкъэжыныр нахышлукIэ тикIэлэгъаджэмэ алыгъэ, — ело Нешэ Нэфсэт. — Тарихъым ифакультет сыгу рехы, сшлогъэшлэгъонэу щызэхэхырэ макIэп.

— *Адэмые укышчыхъугъ. Къуаджэм уцалугъэиш, адыгабзэр дэгъоу зэбгъэлашлэгъэу сэгъуэ.*

— Сызэрэплэгъоу адыгабзэкIэ сэгущылэ, седжэ, сэтхэ. Адэмые шлэныгъэлэжъэу кыдэкIыгъэмэ яшэн-хабзэмэ тикIэлэгъаджэмэ тафагъэсагъ. Къуаджэм укыдэмыкIызэ узыкырыпллы пшлогъоу узрихыллэрэр макIэп.

— *Тарихъым ифакультет уцеджэ. Сэ анахъэу узэрэсшлэрэр укышъуа-кIоу ары.*

— Адэмые апэрэ классым сыщеджэзэ къэшъокIо ансамблэу зэхашагъэм сапгъагъ. Дэхужэ Къэплан типашэу адыгэ къашъохэр зэдгъашлэгъэх. Дунаим шыплэрыло «Налмэсым» сыхахъэ сшлогъоуи уахътэ кысэкIугъ. Адыгэ къэралыгъо университетым сызэрэчIэхъагъэм сырыкIэгъожырэп. Ансамблэу «Нартым» сыкышчыгъэ.

— *Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ Иофышлэу Шагуджэ Казбек шъуипащ. Тыркуем «Нартыр» зэкIом сыда къэшъулэгъуэгъэр?*

— Тилэпкъэгъумэ талуклагъ, концертхэр къафэттыгъэх. Тарихъымрэ искусствэмрэ зэрэзэхыгъэхэр а мафэхэм нахышлэу кызыгурыуагъ. Адыгэмэ яблэкIыгъэ, шэн-хабзэу ялэр якъашъохэмкIэ IупкIэу къауатэ. Тилэпкъ ишъуашэ зэрэдахэм изакъоми, тикъашъохэм уяплгын фаеу сэлгытэ. Адыгабзэр зымышлэрэ тилэпкъэгъоу тызылуклагъэмэ тыгу ягъугъэ къодыеп. Ежъхэри таджэ къаглохэмэ, тыбзэ зэрагъэшлэнымкIэ Iэпылэгъу тафэхъуным тызэрэфэхъазырыр ятлуагъ.

— *Нэфсэт, дахэу, тынчэу укызэрэшъорэр сэлэ. Адыгэ къашъомэ ащыцэу анахъэу угу рыхырэ кытаIоба.*

— «Къэбэртэе къашъор» нахъ сшлогъэшлэгъон. Оркъ къашъоу ар тэлыгъэ. АщкIэ къасIомэ сшлогъор жъажъэу пчэгум укышчыгъэ зыхъукIэ лэпкым ишэн-хабзэхэр нахъ дэгъоу къэплотэнхэ зэрэплэкIырэр ары.

— *«ЗэфаIом» укытегушылэнуу уфаеба?*

— «ЗэфаIор» къэшъо дах. Уилэплэсэныгъэ кышчыбгъэлэгъоным пае бэрэ Иоф зыдэлэпшэжыныр фае. «Абхъаз къашъори», «Исламыери» зыгу римыхырэ пшгъашъэ кытхэтэп. Ау кэпчыхыгъэзэ кэпшырэ къашъомрэ лэпкым ишэн-хабзэхэр нэплэгъукIэ кызышпылэпшэплэкIырэмрэ зэрээфэмыдэхэри кыхызгъэщы сшлогъу. Къашъоу «Исламыер» искусствэ лэгъэ дэдэу шыт. Ар зэкIэми къашы ашлогъу.

— *Апшгъэр еджапIэм узэрэщеджэрэр дэгъу. Искусствэм нахъ удыхыхыным утешыны-хъэрба?*

— Тарихыр кыхэхы зэхъум сегущысагъ: ар зымыгъашлэу уилэпкъэ, уичлыгу, уихэгъэгу кырыкыуагъэм сыдэуштыр защыбгъэгъозытэ? Ар шлэныгъэ пстэуми якъежъапI. Искусствэм сыгукIэ нахъ сызэлэпшэтэмэ, сищылэныгъэ ащ чыплэ щимыгъотыштыгъэу кысшыхъурэп.

— *Уигухэлъышлэхэр кыбдэхъунхэу ифэсIо.*

Сурэтым итыр: Нешэ Нэфсэт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий

ТИЗЭЛУКИЭГЪУ ГЪЭШЛЭГЪОНХЭР

«Сэламым» зегъэхъазыры

Мыекъяупэ гимназиу N 22-м адыгэ лэпкь кIэлэцыкIу къэшъокIо ансамблэу «Сэламыр» зыщызэхашагъэр ильэс 30-м къехъугъ. Цуекъо Къэрэлхъанрэ Къулэ Нурбийрэ зэхашэгъэ ансамблэр Урысыем, Адыгеим яфестивальмэ ахэлажъэ, щытхъуцIэхэр къащыдехы.

Художественнэ пащэу Чэтыжэ Симэрэ пшынаоу Бжэц Къэпланрэ «Сэламым» Иоф дашлэныр ашлогъэшлэгъон. АР-м изаслуженнэ артистэу Теуцожэ Алыи къашъохэр егъэуцух. КIэлэеджакIохэу НапцIэкъо Альбинэ, Хьалилэ Бислэан, Блэгъожэ Хьазрэт «Сэламым» кышчышых, адыгабзэр дэгъоу ашлэ. Ансамблэм зэрэхэтхэм ишлуагъэкIэ лэпкь искусствэр нахъ дэгъоу ашлэ хъугъэ, ныбджэгъубэ яI.

«Сэламым» юбилей пчыхъээзыхахъ мы мафэхэм гимназием шыкIошт. Ащ ильэс зэфэхъафхэм ансамблэм хэтгыгъэхэр, нытыхэр, Iэпылэгъу къафэхъухэрэр къырагъэлэгъагъэх.

Сурэтым итхэр: «Сэламым» хэтхэр.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лэпкь ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зылэшлэр:
385000,
къ. Мыекъяупэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-шанI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышгыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ кызытхыгъэхэм пшъэдэкIыжэ ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажъэхэрэмрэ яеплэкIэ зэтемыфэн ылгъэкIышт. Гъэзет-еджэхэм кытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхаутырэ
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъяупэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4669
Индексхэр 52161 52162
Зак. 3197

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00